

Foto: Polfoto

SILDESALAT: Mens hoffet holdt bryllup med masser af flotte rober og medaljer, må masser af lektorer se langt efter en professortitel

Professorabel men uden titel

Mange lektorer har papir på at være professorkvalificerede, men de har ikke udsigt til at få titlen eller lønnen

”Der burde være en gulerod i systemet. Det er fuldstændig urimeligt at lektorer, som laver et forfærdeligt stort arbejde og som erklæres professor-kompetente ikke får titlen og lønfremgangen. Mange lektorer oplever deres post som en slutstilling, fordi deres område kun har et professorat, og fordi det varer tiår før den siddende professor pensioneres”.

Steen Dirch Poulsen er nu pens. lektor fra KVL. I sin 30-årige karriere som lektor blev han erklæret professorabel flere gange – tilmed på forskellige fagområder - men fik aldrig 'sit professorat'. Den sidste gang, han søgte et professorat, gik dette til en 30 år yngre kollega, som han selv havde ført igennem til ph.d.- og doktorgrad, fortæller han uden bitterhed.

Mange lektorer er frustrerede over systemet, for de 'går med en professor i maven':

”Det er der ikke noget odiøst i. Det er en ganske naturlig konsekvens af forskerjobbet. Man skal have en indre drift for at motivere sig, og derfor vil man selvfølgelig også gerne belønnes og honoreres. Det er da absurd, når man kommer til konferencer som lektor, og ens udenlandske professorkolleger i årevis undrer sig over, at man ikke er blevet professor ...”.

1 professor for 4 lektorer

Der findes ikke statistikker over, hvor mange professorable lektorer, der findes, men konsulent i DM Jens Vraa-Jensen skønner, at ud af ca. 3600 lektorer har en fjerdedel søgt en professorstilling og blev erklæret kvalificerede uden at få stillingen.

Professor/lektor-ratioen (fastansatte) har ligget nogenlunde konstant på 1 / 4 i det seneste tiår. Siden stillingsstrukturen fra 2000 er der sket en mindre vækst i det relative antal af professorer i forhold til lektorerne, og dette skyldes især en vækst i antallet af tidsbegrænsede ansættelser af professorer med særlige opgaver (mso`ere) samt at der har været mindre vækst i lektorantallet..

Der er dog store forskelle mellem hovedområderne. Samfundsvidenskab har (især i kraft af jura) de bedste ratioer med 2/5, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab og jordbrugsvidenskab har 1/3, naturvidenskab har 1/4 og humaniora er helt i bund med 1/5.

Den norske professor-model

Internationalt set ligger Danmark sammen med Tyskland og England i bunden med 8-10 pct. professorandel blandt samtlige universitetsforskere. I Norge er andelen 15 pct. Her indførtes i 1993 en model med oprykning til professor efter en kompetencebedømmelse. Lektorer kunne herefter ansøge om at blive bedømt professorkompetente. Arbejdsgiverne frygtede, at der ville gå inflation i titlen, men statistikker viser, at hver tredjes ansøgning ikke blev imødekommet. En evaluering i 2003 pegede positivt på, at ordningen har haft en positiv effekt på det faglige og sociale miljø på institutterne (se FORSKERforum oktober 2003).

Også i Sverige har man en model med forfremmelse efter kvalifikationer.

De danske universitetsfagforeningernes har stillet krav om en lignende model, men det får ikke støtte hos arbejdsgiverne i Videnskabsministeriet:

”Der er ingen grund til store ændringer af det nuværende system, og det mener universiteternes ledelser iøvrigt heller ikke. I dag er kravet til professorstillingen, at den professorkvalificerede skal have dokumenteret evner til at videreudvikle fagområdet og til at kunne varetage forskningsledelse m.m. At en lektor er kendt professorabel er ingen garanti for, at lektoren lever op til disse særlige krav”, siger vicedirektør **Rene Bugge Bertramsen**.

Elendig aftale om lederløn 3-5
AC's aftale om lederløn på universitetet møder voldsom kritik fra institutledere, som nu selv skal forhandle

CVU-lov får dumpekarakter 6-7
CVU'ere kan nu få universitetstitlen, men Tørnæs og Sanders lovarbejde får dumpekarakter. Det er regionalpolitik og ikke uddannelsespolitik, siger DPU-rektor Lars Henrik Schmidt

Fra lektor til privat ansættelse 10
Kvindelig lektor oplevede umulige krav og betingelser på KVL og blev dyrlæge i Jylland. Der var for lidt tid til forskningen: "Jeg havde flere konfrontationstimer end min mand, gymnasielæreren ...

DTU: Ulmende utilfredshed 11-13
FORSKERforum har fået indsigt i de hemmelige resultater fra forårets tilfredshedsundersøgelse. Og rektor Pallesen og DTUs direktion får kun bestået hos halvdelen af de ansatte

Tænk tank: Formidl mere 16
Universiteter og sektorforskning skal fremover bruge 2 pct. af forskningsbevillingen på forskningskommunikation. Men er det alt, som skal formidles, spørger kritiker

Det vigtige sker i kaffepausen 18
Er konferencer et fagligt must, et frynsegode eller en ferierejse, spørger FORSKERforum op til sommerens aktiviteter

Skævejede akademikere 20
FORSKERforum bad en udenlandsk etnograf, som arbejder i Danmark, om at karakterisere vores akademiske miljøer. Det kom der en noget ramsalt, karakteristik ud af. ESSAY

"Du er her for at servicere mig" 23
De studerende opfører sig i stigende grad som forbruger af en serviceudbyders produkt, når optagelse på universitetet bliver en selvfølge eller når uddannelse gives mod brugerbetaling. UNIVERS

jØ

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAFs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
(ansv.hav. for dette nummer)
Seniorforsker Simon Ekholm, DM3
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Otto Meyer, Dyr lægeforeningen
Anders Correll, JA

Journalist Nynne Bjerre Christensen
Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@magister.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

16. juli 2004

www.forskeren.dk

Øvrige adresser:

Dansk Magisterforening
Peter Bangsvej 32

Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Frederiksberg Allé 3, 2. sal
1621 Kbh. V
Tlf. 33 21 28 00

Dyr lægeforeningen
Rosenlunds Allé 8
2720 Vanløse
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 9.000

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

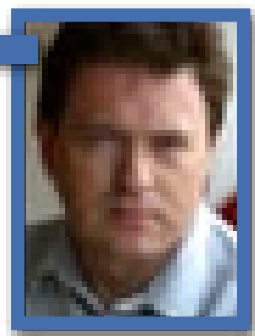

Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført).

LEDER

Af Mogens Ove Madsen, fmd. for DJØFs UFO

CVU'ere og universiteterne

Nu skal mellemuddannelserne til CVU'ere – centre for videregående uddannelser med lærerseminarier, sygeplejerskoler, ingeniørhøjskoler m.m. – kunne få universitetstitlen ("University Colleges"). Og hvad så, det er vel bare en titel?

Så simpelt er det imidlertid langt fra. Selve CVU-modellen og lovkomplekset bag har direkte konsekvenser for universiteterne. Groft sagt er den erklærede hensigt at opkvalificere mellemuddannelserne, men konsekvensen kan blive en nedgradering af universiteterne. Misforstå ikke mit udsagn som *akademisk hovenhed*, for vi under CVU-området er opkvalificering og gerne med support fra universiteterne. Regeringen har imidlertid ikke understøttet reformen med ressourcer og kontante krav, som kunne fremme projektet. Man har tvangssammenført nogle parter, for at nogle regionscentre kunne få nogle tungere uddannelsesinstitutioner. Men indtil nu er de fleste kræfter brugt på administrative og strukturmæssige forandringer. For eksempel er den "**forskningstilknytning**", som CVU'erne skulle hente hos universiteterne, gået til i formaliserede regler mellem "ligestillede parter", hvor den ene ikke kan stille flere indholdsmæssige krav end den anden – på trods af, at det da forhåbentlig er universiteterne, som har mest viden.

Hvad angår opkvalificeringen af fagligheden, er det fx helt uklart, hvad de ca. 13 mio. kroner, som har været afsat til "forskningstilknytning" med universiteterne, er blevet brugt til. Pengene kan være brugt på interne småprojekter, som intet har med opkvalificering eller forskningstilknytning at gøre, og undervisningsminister Ulla Tørnæs kan da heller ikke fortælle, hvad pengene er brugt til – trods SF'eren Morten Homanns ihærdige forespørgsler, der vel mest er en desperat efterlysning af status på CVU-området. Foreløbig har SF'eren formået at afsløre, at titlen dækker over, at regeringen intet *ekstra* har gjort for at opkvalificere sektoren, og at man derfor vil gøre det gennem *ombranding*. Vi giver dem et nyt navn, ergo er de opkvalificerede.

Erfaringerne med *ombranding* er ikke gode. I England besluttede regeringen i begyndelsen af 1990'erne, at de professionsrettede erhvervsskoler (*polytechnics (ingeniørhøjskoler)*) skulle omdøbes til universiteter. Formålet var at opkvalificere dem, og de fik formelt ret til at søge forskningsmidler på linie med universiteterne. Historien fortæller, at det i praksis har været såsom-så med opkvalificeringen, fordi institutionerne ikke fik ressourcer til at opkvalificere sig. I dag er polytechnics mest negativt kendte for, at de ligger nederst i de jævnlige evalueringer af undervisning og forskning på universiteterne, og at det engelske systems logik så er, at de også får

de dårligste bevillinger – hvilket bidrager til at fastholde deres lave niveau.

Men historien viser også, at mens polytechnics ikke har nærmet sig universitetsniveau, så har mange af universiteterne forandret sig. Større krav om professionsretning og lokal chauvinisme har medført en erhvervsskole-agtig tankegang på en del af de mindre befæstede universiteter. Det har medført lavere akademiske standarder.

Når universitetstitlen ikke længere kun dækker forskende institutioner, er det et opgør med "den forskningsbaserede undervisning". Det er også en hån mod universitetsbegrebet at gøre forskning "valgfri", for det er forstadiet til at omdanne undervisningen ved universitetet til en færdighed som på erhvervsskolerne.

Når det sættes op som hensigt med "bygge bro" mellem forskellige institutionsniveauer og der ikke gøres en særlig indsats for at opkvalificere de lavere niveauer, så vil der uvægerligt ske det, at universiteter tvinges til at slække på sine faglige krav for at acceptere fx samarbejdskontrakter med "forskningstilknytning m.m.". Uddannelsesbyrokrater kan bruge "brobygningen" til at gennemtvinge erhvervsskole-lignende planer og strategier på bekostning af det universitære.

Sygeplejersker, folkeskolelærere og andre professionsbachelorer kan jo nu optages på universitetsstudiers overbygning. Hvis de imidlertid skal igennem intro-forløb for at komme på niveau, så skal de betale studiegebyrer. Som begrundelse for selvbetalingen har Sander anført "*det kvalitetsløft, som indførelse af professionsbachelorgraden har medført*". Kvalitetsløftet er der i praksis intet holdepunkt for – spørg sundhedsfakulteterne eller DPU – så ministeren går altså ud fra, at universiteterne skal sænke den faglige standard for at give plads til professionsbachelorerne!

I den forstand er CVU-lovforslaget et middel til at nedgradere universiteternes undervisning og forskning, så den ikke er så højtpandet. Det ligger logisk i forlængelse af denne regerings foragt for eksperter, råd og særlig viden.

Det er måske en af årsagerne til, at videnskabsminister Helge Sander intet har gjort for at stille krav til processen eller til at forsvare de universiteters interesser, som hører under hans ministerium. Han har suverænt ladet Tørnæs diktere forløbet. Universiteterne blev ikke hørt om lovforslaget. Og det er absurd, når Sander nu indsætter Det strategiske Forskningsråd – som ikke har kendskab til uddannelsesområdet – som den sagkyndige instans, der skal være med til at udforme kravene til universitetstitlen. Selvom det altså er universiteterne, som har kompetencerne.

Er universitetet andenrangs-jobs?

- spørger institutledere efter at AC har indgået en aftale om lederløn

”Det er åbenbart, at AC og DJØF opfatter ansættelse på universitetet og i særdeleshed lederne som et andenrangs-job. Ellers kunne man ikke have indgået en så elendig aftale. Jeg er i aftalen sikret en løn, som er ringere end den jeg får nu. AC har overladt forhandlingerne til det lokale niveau uden at gøre noget som helst for, at vi kan forhandle os frem til en rimelig løn”, siger institutleder **Jan Holm Inge-mann** fra Aalborg Universitet.

Han er stikstøt over den aftale om lederløn, som AC har indgået med Finansministeriet. Han klager over, at basislønnen er alt for lav og at forhandlingsretten er individualiseret. Samtidig er der ikke noget i aftalen, som fortæller,

hvor pengene til ledertillæg skal komme fra. Der er ikke afsat ekstra midler til implementering af universitetslovens ledelse.

”Vi bliver ringere stillet i udgangspunktet. Vi er indplaceret på et ualmindeligt lavt udgangsniveau i forhold til andre ledere i staten. Man kunne anlægge det synspunkt, at lønnen skal fastlægges gennem lokale forhandlinger. Men vi kan heller ikke få del i ’cheflønspuljen’, hvor man i det mindste kender rammen for det beløb, der kan uddeles”, siger Inge-mann.

AC-direktør **Martin Teilmann**, som har været med i forhandlingerne, svarer: ”Universiteterne opfattes ikke som andenrangsjobs, tværtimod. Der er nu lavet

en aftale, hvor der er mulighed for at forhandle sig frem til betydelige ledertillæg, som svarer til universitetslovens nye krav. Vores erfaringer med lederlønnen på DTU og KVL er, at der her er opnået betydelige lønfremgange, som svarer til kravene – og som svarer til andre sektorer, hvilket er positivt, for lønnen i universitetssektoren er bagefter.

Men samtidig må jeg også sige, at universiteterne jo må arbejde med ændring af traditioner og kultur, så man i højere grad lever op til ledelsesreformens krav ...”

jo

Se næste side

Institutleder: Tillæg kolliderer med universitetets tradition og kultur

AC's forhandlere har solgt ud af den forhandlingsret, som fagforeningerne hidtil haft. Fremtidigt skal forhandlingerne om lederlønnemlig foregå mellem dekanen selv og Rektor, mellem institutlederen selv og dekanen. Det er en individualisering af lønfastsættelsen, og dermed en forringelse for institutledere eller dekaner, der kan sættes under pres for at acceptere et for lavt lønniveau.

AAU-institutleder **Thomas Nielsen**

fra samfundsvidenskab forklarer, hvorfor den lokale forhandling kan være et problem:

”Aftalen overlader de konkrete forhandlinger til det lokale niveau uden signal om minimumsniveau. Men lokalt er der slet ikke tradition for den slags på universitetet. Man overlader det altså til den lokale tradition og kultur, og det betyder, at nogle nemmere vil kunne forhandle et passende tillæg end andre.

Men på AAU har vi slet ikke tradition for den slags. Det er en urimelig situation at sætte os i”.

Finansieringen er et stort problem:

”Der er ikke afsat penge til lederløn. Vi skal spise af vores egen hale. Det hænger jo ikke sammen, når politikerne vil lave en ledelsesreform uden at tage konsekvens af, at professionel ledelse også koster”.

jo

Elendig aftale om lederløn på universiteterne

- siger institutleder. Nej, vi sørgede bare for, at en nye aftale ikke spiste af professorernes 'chefløns-pulje', lyder svaret fra AC

"Dybt utilfredsstillende: En elendig aftale".

Sådan lyder institutleder **Jan Holm Ingemanns** kommentar til den aftale, som Finansministeriet og Akademikernes Centralorganisation indgik i påskedagene om løn- og ansættelsesvilkår for dekaner og institutledere ved universiteterne.

Videnskabsministeren sagde, at aftalen giver flere frihedsgrader til universiteterne: "Det er centralt, at den øverste ledelse nu får øget handlefrihed, når man skal drøfte løn- og ansættelsesvilkår. Det giver de bedste chancer for at få de foretrukne og bedst kvalificerede ansøgere til disse væsentlige ledelsesstillinger på et universitet".

Men Ingemann - som er med i et netværk af 30 samfundsvidenskabelige ledere - er alt andet end enig: "AC har - som repræsentant for fagforeningerne - indgået en aftale, som ikke giver flere frihedsgrader, men lader lederne sejle deres egen sø, og som dermed ikke er seriøs i forhold til det arbejde, som følger med den nye universitetslov. Dels er basislønnen urimeligt lav - ofte lavere end den er i dag - dels individualiserer den lønforhandlingen og dels følger der ikke nye penge med de nye opgaver".

Hvorfor brugte AC ikke DTU-aftale

Jan Holm Ingemann undrer sig over, at AC ikke brugte den aftale, som DM og IDA indgik med DTU for tre år siden. I den aftale er minimumssatsen lønramme 38 plus 100.000 kr. samt de tillæg, som personen havde i forvejen (*se rammen med faglige kommentar*). Den aftale havde netværket gjort AC opmærksom på.

"Det var ikke muligt at opnå en sådan aftale", svarer AC-direktør **Martin Teilmann**, hvis sekretariat har stået for forhandlingerne. "For AC's forhandlingsudvalg var det afgørende, at en aftale blev skruet sammen, så der ikke blev gjort indhug i cheflønspuljen. Cheflønspuljen er en fikseret størrelse og opskrives med 50.000 kr. hver gang der tilføres en chefstilling. Det er således et lukket kredsløb. Hvis de nye ledere skal have højere tillæg, så gør de indhug i allerede ansatte professorers tillægsmulighed".

Hvis aftalen var så elendig, hvorfor indgik AC så aftalen?

"Forhandlingsudvalget vurderer ikke aftalen sådan. Men konsekvensen af at indgå aftalen kunne have været, at modparten ensidigt havde klassificeret aflønningen inden for cheflønspuljen, og det var vi ikke interesseret i", svarer AC-direktøren.

AC løb fra løfter

Ingemann fortæller, AC's direktør bad det samfundsvidenskabelige ledernetværk

om at have 'is i maven', væbne sig med tålmodighed, for der skulle nok komme et fornuftigt resultat. Nu har AC så lavet en elendig aftale, som de ikke rådførte sig med nogen om og som de bare melder lakonisk ud uden at forklare sig yderligere.

Teilmann: "Jeg kan kun sige, at det er ukorrekt. Jeg har ikke lyst til at uddybe det, men vil kun sige, at det var sådan AC's forhandlingsudvalg mente, at det skulle indgås".

Teilmann medgiver at udgangsniveauet er lavt, men det er der taktiske årsager til:

"Det var vurderingen fra AC's forhandlingsudvalg, at med et højt udgangsniveau, så er der risiko for, at modparten ville opfatte dette som en fikseret størrelse som ikke var til forhandling. Nu er basisniveauet sådan, at modparten er nødt at acceptere at indgå i en forhandling".

Ingemann: AC må have 'handlet'

"Jeg har ingen mulighed for at vurdere, hvad der er foregået bag lukkede døre. Men jeg har da overordentlig vanskeligt ved at forestille mig, at AC har accepteret denne elendige aftale uden at få noget retur. Og da det ikke er på universitetsområdet, så må de jo have 'handlet', så AC har fået noget på et andet område?", spørger institutlederen..

Teilmann: "Det er ikke tilfældet. Der har været løbende drøftelser, og forhandlingsudvalget har været inddraget og har altså vurderet, at det var en udmærket aftale".

Teilmann opfordrer lederne til at se tiden an:

"Jeg er sikker på, at aftalen giver mulighed for en betydelig lønudvikling for dekaner og institutledere inden for en tidsramme på ganske få år. Det er min forventning, at når disse stillinger snart skal forhandles, så vil de blive aflønnet på et betydeligt højere niveau end det nuværende".

AC: Tillæg skal hentes fra den almindelige ramme

Teilmann siger, at flere penge til ledelsesreformen er et finanslovsspørgsmål, og ikke noget, som AC har forhandlingsretten til:

"AC kan altså ikke lave aftale om den sag. Men jeg er sikker på, at Folketinget og ministeriet er kloge nok til at vide, at der ikke kan laves universitets- og ledelsesreform uden at tilføre ekstra midler".

Og det en misforståelse, hvis man tror, at penge til chefløn er ekstra penge via finansloven:

"Cheflønsmidler er hentet fra de enkelte områders egne rammer. Sådan er det i centraladministrationen og sådan er det på universiteterne. Det er således

ikke noget særligt for universiteterne, at de 'skal spise af egen hale' for at opbygge puljen".

Ingemann: Hvorfor ikke tillæg med Universitetslovens 1.7 2003?

Ingemann mener, at det skulle være eksplicit fra starten, at når man fra politisk side ønsker at ændre universiteternes styre- og ledelsesform, så er man nødt til at afsætte de nødvendige ressourcer på samme måde som til andre offentlige ledere i centraladministrationen.

Med universitetslovens ikrafttræden pr. 1. juli 2003 blev institutledere m.fl. fra dag til dag pålagt et langt større ansvar, uden forhandling og uden ekstra honorering, siger institutleder Ingemann.

"Ledelsesansvaret var formelt, men det er i allerhøjeste grad blevet reelt. Implementeringsfasen er umådeligt krævende; de nye strukturer skal udvikles; den nye lov har skabt usikkerhed og frustration blandt de ansatte og den første, der mærker det er institutlederen osv. Men selv om vi har presset på for at få aftalt betingelser og honorering, så skete der intet. Hvad gjorde de faglige organisationer for os?"

Teilmann svarer: "AC gjorde opmærksom på, at universitetsloven pålagde lederne nye opgaver og at disse opgaver burde udløse ekstraordinær aflønning, men det har først nu været muligt at lave en aftale. Nu foreligger der så en aftale, hvilket der ikke gjorde i det gamle system. Men den enkelte institutleder kunne jo sige fra og stoppe i hvervet, hvis

Tjenestemænd

I AC's bagland er der delte meninger om aftalen. Mens universitetslærerne i Forskeralliancen mener, at lønnen burde aftales centralt (se den faglige kommentar), så var det andre grupper, som fik deres synspunkter igennem.

AC's aftale om aflønning af dekaner og institutledere handlede i høj grad om at holde denne gruppe fra at kunne spise af chefløns-puljen, hvilket DJØF's tjenestemandsgroupe har stået fast på. Tjenestemændene er også i DJØF som hovedforening kommet igennem med, at de nye dekaner/institutledere selv skal forhandle deres tillæg. Da dekaner og institutledere er en chefgruppe, så mener DJØF at forhandlingerne - som for andre chefgrupper - skal individualiseres og dermed føres lokalt enten ved den enkelte institutleder/dekan eller ved en særskilt "lederforhandling". Det er de overenskomstansatte DJØF-universitetslærere ikke er enige i.

Aflønning af ansatte ledere på universiteterne

FORSKERalliancens vejledning:

Med virkning fra den 2. april 2004 er der indgået en aftale mellem AC og Personalestyrelsen om lønvilkårene for de kommende ansatte dekaner og institutledere på universiteterne. Aftalen gælder alene for ansatte ledere, der ansættes efter nye vedtægter og efter åbne opslag. De ledere, som i overgangsperioden, udpeges i henhold til universiteternes sættevedtægter er således ikke omfattet af den centrale aftale.

I aftalen står der, at den samlede aflønning består af to dele: en centralt fastsat basisløn og et lokalt aftalt tillæg. Det betyder, at der **skal** aftales et tillæg lokalt, og at arbejdsgiverne således ikke kan nægte at indgå aftale om et lokalt tillæg uden at bryde aftalen. Dette understreges yderligere af, at basislønnen er fastsat så lavt, at denne i sig selv ikke vil være attraktiv.

FORSKERalliancen skal hermed præsentere sine anbefalinger, der er inspireret af den aftale, som DM og IDA indgik med DTU for tre år siden. I den aftale er minimumssatsen lønramme 38 plus 100.000 kr. samt de tillæg, som personen havde i forvejen

Basisløn

Basislønnen udgør for institutledere 370.000 kr. årligt i grundbeløb 1. oktober 1997. I det aktuelle lønniveau (1. april 2004) udgør dette 427.230,49 kr. Hertil skal lægges 16,8 % i pension.

For dekanerne udgør basislønnen 445.000 i det tilsvarende grundbeløb, svarende til 513.831,26 kr. i aktuelt niveau (1. april 2004). Også her skal der lægges 16,8 % til i pension.

Lokale tillægsforhandlinger

Forhandlingerne om det lokale tillæg skal foregå efter de sædvanlige forhandlingsregler for chefer i staten, hvilket konkret betyder, at det er den enkelte chef, som beslutter, om hun/han selv vil forhandle eller om organisationen skal varetage forhandlingen – eventuelt via den lokale tillidsrepræsentant.

Arbejdsgiveren er under alle omstændigheder forpligtet til at sende resultatet til organisationen, som derefter har 7 dage til at kræve en yderligere forhandling, hvis resultatet ikke kan godkendes. Eventuelt kan spørgsmålet ende i en konflikt, hvis der ikke kan opnås enighed mellem universitetet og organisationen.

Anbefalet tillægsstørrelse – institutledere

Det er DM's anbefaling til de lokale tillægsforhandlinger, at målet for institutledere er en samlet løn, som vil være på

niveau med lønramme 38 + et tillæg på 100.000 kr. i grundbeløb. Det betyder i det aktuelle lønniveau 514.911 + 115.468 i alt 630.379 kr. Hertil kommer pension på 16,8 %.

I forhold til den af AC aftalte basisløn, medfører det et lokalt forhandlet tillæg på 203.149 kr.

Anbefalet tillægsstørrelse – dekaner

For dekanernes vedkommende anbefaler DM det samme tillæg som til institutlederne ovenpå den centralt aftalte basisløn. Det betyder en samlet aflønning til dekaner på 513.831 + 203.149 i alt 716.980 kr. Hertil kommer pension på 16,8 %.

Eventuel åremålsansættelse

Alle ovennævnte tillægsniveauer tager udgangspunkt i ansættelse i varige stillinger. Aftalen mellem AC og Personalestyrelsen åbner op for, at stillingerne kan besættes på åremål. Hvis dette er tilfældet skal der – ud over ovennævnte tillæg – aftales åremålstillæg og eventuel fratrædelsesgodtgørelse i forbindelse med ansættelsen.

Der kan ikke gives nogle specifik vejledning for sådanne åremålstillæg, da det er en meget afgørende faktor i forbindelse med sådanne, om man har en tilbagegangsstilling eller ikke. Derfor er det vigtigt at kontakte DM's sekretariat om yderligere vejledning i forbindelse med en eventuel åremålsansættelse i stillingerne som ansat leder ved universiteterne.

Opfordring

Endelig vil vi gerne opfordre til, at alle kontakter DM's sekretariat inden forhandlingerne starter, hvis ikke forhandlingerne overdrages til foreningen i udgangspunktet. Kun på den måde kan vi så vidt det overhovedet er muligt sikre, at der ikke bliver aftalt vilkår som er meget negativt afvigende fra ovenstående. For at opnå dette ville det bedste selvfølgelig være, hvis vi fik mulighed for at forhandle pakked løsninger igennem på hvert enkelt område.

FORSKERalliancen er formænd for universitets- og forskningsområdet i forskellige organisationer: DM, DJØF, IDA, FAS, JA, DF

det var for belastende i forhold til aflønningen ...”.

Overvejelser om at forlade AC

Ingemann fortæller, at det samfundsvidenskabelige netværk snart skal mødes, og han forudser, at man vil drøfte om AC – og fagforeningerne herunder – er den rette organisation eller om universiteternes ledere ville være bedre tjent med at gå ind i Ledernes Hovedorganisation.

Teilmann: ”Det har jeg ingen kommentarer til”, siger han og tilføjer, at han da gerne kommer til samfundsvidenskabsnetværkets møde og redegør for aftalen.

jø

bestemte

DJØF vil ikke melde præcise anbefalinger af tillægsniveau ud, men markerer samtidig, at man er enig i, at Forskeralliancens udspil (se den faglige kommentar) ligger på et passende niveau.

Det kommer ikke bag på Ingemann, at DJØF's hovedforening støtter den indgåede aftale:

”Det lyder ikke som fagforeningspolitik. DJØF's tjenestemænd argumenterer for, at vi skal aftale løn som de gør. Men samtidig bliver vi så indplaceret på et ualmindeligt lavt basisniveau sammenlignet med de samme tjenestemænd i staten. Og samtidig bliver aftalen skruet sådan sammen, at universitetslederne heller ikke kan få del i ’chefløns-puljer’, hvilket vel passer tjenestemændene ganske godt ...”

Ingemann kalder denne logik for ”asymmetri af dimensioner”, når han – med 70 medarbejdere – er dårligere stillet end statslige kontorchefer med færre medarbejdere og ansvar.

SF'er: CVU-lov er panikløsning

- og Tørnæs står til dumpekarakter. Altsammen udtryk for, at CVU-området sejler

Nu kan CVU'erne så få universitetstitlen, men kriterierne er fuldstændigt ukendte.

"Men undervisningsminister Tørnæs' lovgivningsarbejde om CVU'erne er til 'ikke-bestået', dvs. et 5-tal. Hvis eleven ikke kan lave en problemformulering, opstille nogle mål og fortælle hvilke redskaber, man vil bruge, så er man ikke værdig til at blive optaget på en videregående uddannelse ..."

SF'eren **Morten Homann** har ihærdigt fulgt lovgivningsarbejdet omkring L196 om CVU'erne – der blev vedtaget i de første dage i juni - og han er slet ikke ikke imponeret.

Han er principielt enig i den uddannelsespolitiske og regionale hensigt i CVU-konstruktionen. Men han er meget skeptisk overfor den måde, som projektet realiseres på.

"Det er en total panikløsning. Ingen har overblik over status på området. Derimod har lovarbejdet åbenbart, at modellen har meget svært ved at komme i gang, at dannelsen tager lang tid og at området er i krise. Og lov-arbejdet har også vist, at regeringen har svært ved at finde ud af, hvad der skal være i modellen. Og når CVU-modellen således er i total krise, vælger man en afledningsmanøvre: Man giver dem et nyt navn: 'University College'. Man blander en engelsk oversættelse af CVU-modellen sammen med et kvalitetsstempel. Dermed har man lavet så meget kaos som muligt".

Tørnæs' næsvise svar

Homann siger, at lovgivningen desværre er typisk for regeringens udemokratiske brug af sit simple flertal med Dansk Folkeparti som støtteparti. Det fører til useriøs lovgivning.

Han har de seneste måneder stillet utallige spørgsmål til lovgivningen omkring L196 om CVU. Han har ikke fået svar på, hvad der klart skiller et universitet og et "University College". Han har ikke fået opklaret kriterierne for uddeling af "University College"-titlen, for de kriterier findes endnu ikke, men

skal sammenflikkes i en uklar efterproces. Han har spurgt til, hvad kriterierne er i England og har ikke fået noget svar, selv om han har spurgt tre gange. Han har spurgt, hvad den nærmere begrundelse for lovforslaget egentlig er, men har ikke fået noget svar. Osv.

Homann er fortørnet over, at han har fået mange *ikke-svar* eller *snakken-udenom*. Og nogle af Tørnæs' svar har været decideret *næsvise*, som når han spurgte, hvorfor universiteterne ikke var blevet hørt om forslaget og så fik at vide, at ministeren altså bare havde valgt at høre nogle andre! Eller når han spurgte til de engelske kriterier og fik at vide, at dem kunne han da selv slå op på en engelsk hjemmeside for "The Quality Assurance Agency for Higher Education" – uden præcis angivelse af, hvor de kunne findes!

Homann: "Lovgivning skulle gerne klargøre status på et område. Men det har tværtimod været en politisk proces uden mål eller med. Det er en usædvanligt rodet lov, som ikke vil bidrage til at få CVU-arbejdet til at virke ud fra en synergi-effekt. Tværtimod vil det skade dansk uddannelsespolitik, fordi det er en falsk markedsføring, både i forhold til universiteterne og i forhold til den opkvalificering af CVU'erne, som man påstår sker, men som man intet gør for at stille krav til eller hjælpe på vej", siger Homann. "Problemet er af ældre dato. Lovgiverne har været for slappe fra starten, og man har sat sig mellem alt for mange stole, når der ikke er stillet krav til, hvordan hovedmodellen skal være, hvilke opgaver de præcist skal have osv."

Videnskabsminister Sander fuldstændig passiv

Homann har med stigende forundring fulgt videnskabsminister Sanders passivitet i spørgsmålet om CVU'erne:

"Man kunne have troet, at han ville forsvare sit ministerområde over for Undervisningsministerens indblanding i universitetsrelaterede forhold. Men

Sander har ikke bidraget til processen med andet end fuldstændig passivitet. Jeg tror det bunder i et ideologisk ønske om, at disse sektorer skal topstyes; folk skal ikke tage ansvar for deres egen sektor, medarbejdere og studerende skal ikke være med til at lede, de kloge på universiteterne skal ikke blande sig i CVU'ernes forhold osv.

Jeg er lamslået over, at Sander giver Det strategiske Forskningsråd den rådgivende kompetence i forhold til tildeling af universitetstitlen, for en af de få veldokumenterede ting i lov-behandling var da, at forskningsrådet ikke ved noget-somhelst om uddannelse og at CVU'erne intet har at gøre med forskning ..."

Homann kalder lovgivningsarbejdet rystende ringe, og håber bare på, at den samlede opposition vil være med på at lave det om, når regeringsmagten skifter.

- men Socialdemokraterne støttede forslaget

Lovforslaget blev støttet af regeringen og dets støtteparti Dansk Folkeparti og – måske noget overraskende – af Socialdemokratiet, som ikke ulejlige sig med at argumentere særligt for deres støtte.

De Radikale med tidligere undervisningsminister Margrethe Vestager – der i sin tid skabte CVU-konstruktionen – som ordfører undlod at stemme. Det blev begrundet med, at lovforslaget afskaffer det lokale CVU-selvstyre, idet de enkelte uddannelsesgrene på centret ikke længere får lov-hjemlet indflydelse igennem studiebestyrelser, som tømmes for kompetencer og centraliserer magten hos den øverste ledelse, som ikke nødvendigvis er eksperter (men som til gengæld kan nedprioritere eller nedlægge uddannelsesgrene!).

Og så var De Radikale utilfredse med lov-arbejdets mangler, fx at undervisningsministeren ikke har fremlagt de nærmere kriterier for tildeling af titlen "University College".

jo

Uklare kriterier

Morten Homann (SF) og **Margrethe Vestager** (De Radikale) kalder det absurd, at Folketinget netop har gennemført en lovgivning, som man ikke kender rækkevidden af, når der ikke foreligger "færdige kriterier for University College-vurderingen".

Undervisningsminister Tørnæs talte meget i tomgang i bestræbelserne på at banke loven om CVU'erne igennem. På spørgsmålene om de engelske forhold gav hun generaliserede svar og nægtede

fx at konkretisere den engelske brug af betegnelsen "University College".

Det engelske system har endnu ikke udarbejdet klare kriterier for opnåelse af "University College"-titlen, selv om Undervisningsministerens svar gav dette indtryk.

Titlen "University College" opstod i begyndelsen af 1990'erne på samme tid, hvor ingeniør-højskoler ("Polytechnics") blev omdøbt til universiteter. Døbt "University Colleges" blev så de højere ud-

dannelsesinstitutioner, som var knyttet til de gamle universiteter og som havde ret til at uddele grader på begrænsede studie-områder. Forskningsaktiviteter har traditionelt altid været et krav, omend ikke i så høj grad som på universiteterne, og kun meget få havde fået titlen udelukkende på deres undervisningsaktiviteter. Men det er altså dette, som den engelske regering nu er ved at ændre – under universiteternes protester.

DPU-rektor: CVU er ikke uddannelsespolitik

- men regionalpolitik. Og selv om videnskabsministeren hævder, at der er sket 'et kvalitetsløft', så er det endnu ikke sket i praksis. Løft sker ikke via titler

"CVU'erne er ikke uddannelsespolitik, men regionalpolitik. Hvis man ser konstruktionen ud fra den optik, så kan man forklare motiver og lovgivningsprocessens uklarerheder. Når historien engang skal skrives om dette mislykkede projekt vil man få at vide, at Bertel Haarder ikke ville nedlægge seminarierne af regionalpolitiske årsager, og at den radikale undervisningsminister Margrethe Vestager senere foretog en elegant bureaukratisk samling af dem – men at det så gik rigtig galt, fordi det forstærkede regionalpolitikken".

Lars Henrik Schmidt er den rektor, som har haft mest berøring med CVU-konstruktionen, fordi DPU har berøring med såvel seminarie- som pædagog-sek-torerne.

Regeringens igangværende strukturplaner overfor amter og kommuner forstærker regionsaspektet:

"CVU-konstruktionen er kommet i klemme. Se på et kort over de fem regioner, som regeringen ønsker. Inden for disse ønsker de lokale politiske ledelserr, at der findes et universitet – eller i det mindste et 'university college' – så alt kan foregå inden for disse regioner. Tankegangen er, at nu skal man ikke komme for godt i gang med det her 'København-eri'; det kan da ikke være meningen at man skal rejse udenfor regionen for at få en universitetsuddannelse.

Det er klart en nedgradering af universiteternes status som nationale institutioner, for vi er et lille land og det burde være en selvfølge, at universiteter er nationale steder for den nationale talentmasse. Istedet bliver det altså til, at man nedgraderer niveauet for at imødekomme regional-interesser".

Kejserens nye klæder

DPU-rektoren siger, at CVU-lovarbejdet har afsløret, at ingen har status over, hvad området dækker eller hvad der er intentionerne med området.

"Det er en vakkelvorn konstruktion, hvor man søger at kompensere de strukturelle og indholdsmæssige mangler ved at tilkende dem ny fornemhed i form af en titel. Det er Kejserens nye klæder", siger han, der ikke misunder CVU-rectorerne deres opgave:

"De skal spænde over flere indbyrdes rivaliserende områder, de har uklare mål og ingen klare succeskriterier, de har få ressourcer til at foretage den opkvalificering, som politikerne kræver osv. Det er en umulig opgave at få det til at hænge sammen. Og hvis de prøver, vil de blive

SANDERS PASSIVITET: Det er suverænt undervisningsminister Tørnæs' betingelser, som har dikteret CVU-lovgivningen og som kørte universiteternes ignorerede universiteternes interesser

begrænset af lokal- og regionspolitiske interesser, som blokerer for den nødvendige reformpolitik".

Det går samtidig igennem hele den formelle konstruktion, at hvad angår den "forskningstilknytning" – som CVU'erne skulle rekvirere hos universiteterne – så er der tale om et forhold mellem "ligestillede parter".

"Der er man altså gået helt galt i byen, for vi har ikke lige meget at give hinanden. Vi er ligeværdige parter, hvor universiteter har en vidensydelse af bidrage med, og hvor CVU'erne kan 'købe' eller lade være. Universiteter har altså et tilbud til dem, men de har ikke noget tilbud til os. Så i den forstand er det en misforståelse, når det fremstilles som ligeværdige parter, for det giver CVU'erne en forestilling om, at de er på lige fod, når det gælder viden' ...".

Der er ikke sket et kvalitetsløft i CVU'erne.

Hele hensigten med CVU-konstruktionen er angiveligt at opkvalificere sektoren. Videnskabsministeren henviser allerede nu til "det kvalitetsløft, som indførelse af professionsbachelorgraden har medført".

"For os som har berøring med sektoren er det helt klart, at der ikke er sket et kvalitetsløft. Det gøres altså ikke ved titler alene. Nogle af dem har fået et bachelormodul, men det er altså ikke vores oplevelse, at det har løftet sektoren. Der er altså lige så mange, der skal have et 'brobygningsforløb' for at komme ind på universiteternes overbygning, som der var før. Når nu disse forløb skal betales via brugerbetaling, står vi derfor overfor to valg: Enten at undgå brugerbetaling ved at give dem direkte adgang og dermed sænke kvaliteten på uddannelsen. Eller at opkræve betaling, men spørgsmålet er så, hvem der skal betale?"

Regeringens fifleri med kvalitet og statistikker

Den regionspolitiske tankegang bag CVU'erne er, at nu skal man ikke komme for godt i gang med det her 'København-eri'; det kan da ikke være meningen at man skal rejse udenfor regionen for at få en universitetsuddannelse. Det indsnævrer universitetsbegrebet.

Men samtidig kan det være del af en legitimationsmekanisme. Når det nemlig hedder, at halvdelen af en ungdomsårgang skal have en længere videregående uddannelse og flere og flere skal have en universitetsuddannelse, så er det behændigt at omdøbe flere institutioner til universitetsstatus:

"Når OECD og Bologna-erklæringer osv. opstiller målsætninger om, at flere unge skal have en universitetsuddannelse, så er det da statistisk behændigt, hvis det danske system hokus-pokus kan medregne mellemlange professionsbachelorer i regnestykket. Det er at fifle med statistikken og realiteterne. Så kan man leve op til de målsætninger, politikerne selv har skrevet under på, uden at det koster mere".

Det er den samme hyklari, som gør sig gældende, når regeringen nu opkræver brugerbetaling for de professionsbachelorer, som skal opkvalificeres på 'brobygningsforløb' for at komme på universitetsniveau, når de skal ind på universiteternes overbygninger:

"I festtalerne tales om at befolkningen skal uddannes og efteruddannes. Men i praksis så spænder man ben for at det kan ske, når man indfører brugerbetaling mellem niveauerne. Det kan kun ses som en kynisk mekanisme, der skal begrænse folk i at uddanne sig til et højere niveau".

jo

SDU: Tvangsforflytning

Sagen om Christen Sørensen har ikke fundet en løsning. Tværtimod accelereres konflikten efter at han i et åbent brev har fortalt den forhistorie, som der ellers var blevet lagt låg på

Den kendte økonomiprofessor Chresten Sørensen blev søndag den 14. december tvangsforflyttet fra SDUs Økonomisk Institut til Institut for Regnskab og Finansiering. Det skete uden forudgående partshøring og drøftelser, og skete simpelthen ved hjælp af universitetsbetjente.

Flytningen var den foreløbige kulmination i konflikten mellem professoren og ledelsen på SDU. Den kom op til overfladen i efteråret 2003, da rektor Jens Oddershede påtalte, at Chresten Sørensen havde kritiseret nogle SDU-økonomers private konsulentprojekt om erhvervsudvikling på Fyn. Rektor mente kritikken var *ukollegial optræden*.

Men den konflikt blev så anledningen til, at offentligheden fik indsigt i, at affæren havde en forhistorie. Det kom frem, at der mellem professoren og Rektor var indgået en "fredsaftale" (samarbejdsaftale) efter en tidligere konflikt, hvor Rektor havde truet professoren med en tjenstlig advarsel, men at truslen var blevet frafaldet, da parterne havde indgået aftalen. Hvad der var konfliktens nærmere indhold, blev imidlertid omfattet af tavshedspligt.

Men da Rektor efter Chresten Sørensens mening ved flere lejligheder har forsøgt at *initimidere* professoren ved at antyde, at professoren har en belastet karriere på SDU, besluttede Chresten Sørensen i begyndelsen af maj at fortælle sin udgave af forhistorien. Det gjorde han i et

åbent brev til Videnskabsministeren og til Folketingets videnskabsudvalg.

Chresten Sørensen: Nepotisme på SDU

I Sørensens udlægning handler konflikthistorien i korte træk om, at SDU i forbindelse med den store fusion mellem Odense Universitet og Handelshøjskole Syd (Kolding, Esbjerg og Sønderborg) på det groveste forbrød sig mod de fagligt begrundede kriterier ved i et snævert stillingsopslag at målrette en stillingsbesættelse mod en bestemt person. Det protesterede professoren imod, fordi der principielt skal være bredere stillingsopslag for at undgå ikke-fagligt begrundede fortrin for evt. indefra kommende ansøgere. Sørensen var på det tidspunkt medlem af Danmarks Forskningsråd – og senere Forskningskommissionen – der i sin årsrapport 2000 understregede vigtigheden af fri konkurrence om forskerstillingen.

Sørensen fortæller, at den økonomiske professorgruppe ønskede en fagøkonomisk ansættelse i det konkrete opslag, men at dette blev undergraved af den daværende dekans opslag, der kom til at handle om, at erhvervsøkonomiske fagområder også kunne udbredes til at være bredere samfundsvidenskab. Det endte med *"et ikke så lidt mærkeligt stillingsopslag med formuleringer, der dog klart kunne montes på den pågældende interne*

ansøger", konstaterer professoren.

Det protesterede han angiveligt over, og det var altså denne protest, som førte til Rektors advarselstrussel med efterfølgende "fredsaftale".

Dekanen: Enighed om fusionsprocedure

Den daværende dekan afviser beskyldningerne om nepotisme i den konkrete sag (i sin replik til Chresten Sørensens åbne brev). Han siger, at der ikke blev opfundet nogen speciel procedure eller model i forbindelse med den konkrete stillingsbesættelse. (I det aktuelle tilfælde var der tale om en person, der i 14 år havde undervist og i de senere år forsket i udenrigshandel efter ønske fra ledelsen fra Handelshøjskole Syd).

Tværtimod var der tale om en fusionsprocedure, som var vedtaget på fakultetet i 1999 som resultat af lange diskussioner om, hvordan man bedst kunne organisere forskningen på mindre campus'er, hvor der kun er brug for få økonomer (såkaldte 'satellitforskere'). Han fortæller, at Chresten Sørensen såmænd selv var inddraget i diskussionerne som institutleder og som medlem af fakultetsrådet.

Sørensen opstiller som modkandidat til Rektorposten

Mens sagen således står med *påstand-mod-påstand*, hvor udenforstående har svært ved at danne sig indtryk af, *hvem*

Ombudsmand vil ikke røre sag om

Historikerfejde slut: Ombudsmanden vil ikke behandle klage over den kendte historikers udfald mod kritikeren Jens Liljegen eller over Syddansk Universitets behandling af sagen

I foråret 2003 forsøgte de to kendte venstrefløjsrevsere på Weekend-Avisen, Bent Blüdnikow og Bo Bjørnvig, at påvirke en bedømmelse af et historie-speciale på SDU, fordi det udlagde citatfusk og manipulation som en del af deres arbejdsmetoder. Som en del af miskrediteringen af historiespecialet vedlagde de en hidsig kommentar fra koldkrigsprofessor Bent Jensen. Han hævdede, at historieafhandlingen manipulerede og brugte uanstændige kneb for at kunne stemple ham som løgnagtig. Han krævede "oprejsning" og truede med at indklage den specialestuderende for *"videnskabelig uredelighed"* (se FORSKERforum 166, juli 2003)

Den specialestuderende, Jens Liljegen, fandt, at denne fremfærd var *"illoyal kollegial optræden"*. Han indkla-

gede Bent Jensen for SDU's Praksisudvalg, som imidlertid afviste klagen uden nærmere begrundelse.

Så klagede Liljegen til Videnskabsministeriet, fordi Praksisudvalgets og SDU's afgørelser var mangelfuldt begrundet i henhold til forvaltningslovens krav. Men ministeriet gled af på sagen ved ikke at forholde sig til de konkrete klagepunkter og forvaltningslovens krav, mente Liljegen – som kaldte afgørelsen "partisk", "juristeri" og "forvaltningskunst".

Ombudsmanden: Vurderinger og afvejninger

Og når nu sagen nu var sat i gang, fulgte Liljegen den til dørs med en klage til Ombudsmanden. Denne klage fra okto-

ber 2003 fik så et svar i midten af maj 2004. Liljegen fik imidlertid ikke løst sit problem, for Ombudsmanden har ved gennemgang af sagen afgjort, at han ikke til tage sagen op til behandling. Han anfører, at SDUs Praksisudvalgs regelsæt for god videnskabelig praksis i høj grad betyder, at der foretages afgørelser, der "i vidt omfang bygger på vurderinger og afvejninger af en række forskellige hensyn og omstændigheder". Ombudsmanden mener ikke, at han har særlige forudsætninger for at afveje disse forskellige omstændigheder på en anden og bedre måde end Videnskabsministeriet og SDU, der beskæftiger sig med sagsområdet i det daglige.

Som sagen derfor foreligger ser Ombudsmanden ikke udsigt til, at han vil

der har mest ret. Og med Sørensen seneste udspil er det svært at se, hvordan konflikten kan lande.

For Christen Sørensen er det en principiel sag om akademisk (ytrings-) frihed. Han finder rektor Oddershedes embedsførelse "helt uacceptabel" og accelererer konfrontationen ved at markere, at han indsender en ansøgning til Rektorposten til bestyrelsen på SDU:

"Så er der mindst en modkandidat", anfører han i sit åbne brev.

jØ

Bent Jensen

kunne kritisere Videnskabsministeriets eller SDUs afgørelser i sagen. Han vil derfor ikke kunne hjælpe klageren, og har derfor besluttet ikke at igangsætte en egentlig ombudsmandsundersøgelse i sagen.

Ombudsmanden beklager den lange sagsbehandlingstid, som skyldes et stort arbejdspress på institutionen - men antyder så også, at der i hans afgørelse er indgået en prioritering af, hvad han anvender embedets ressourcer til.

jØ

L177: Universitetet og sektorforskningen som firmaejer

Det vil 'normalt' ikke begrænse forskernes forskningsfrihed eller publiceringsret, forsikrer lovgiverne

Så er loven om, at universitetet kan oprette private A/S'er til "teknologi-overførsel", projektmodning el.lign. vedtaget. Hensigten er at kommercialisere lovende forskningsområder: "At vige universiteter og sektorforskning bedre rammer for at organisere arbejdet med teknologioverførsel bedre og mere professionelt". Den er en del af regeringens strategiske styring af universiteter, forskningsråd m.m. med henblik på større erhvervsrelation.

Loven giver universiteterne mulighed for at etablere *helejede datterselskaber* der kan anvendes til at modne væsentlige ideer i separate selskaber. Såkaldt §4-selskaber kan henlægge dele af deres aktiviteter – "arbejdet med at modne opfindelse med henblik på at beskytte de immaterielle rettigheder" – til særlige selskaber.

Lovforslaget fik bred opbakning i Folketinget – minus Enhedslisten - og i S, SF og De Radikales tilslutning lå også, at det er institutionerne selv, som beslutter om de ønsker at etablere selskaber og hvilke aktiviteter, de ønsker at placere i disse. Loven har dog ingen garantier indbygget, så i praksis bliver den første test på, om der lægges pres på universiteterne de kommende resultatkontrakter mellem universiteterne og Videnskabsministeriet, hvor et succeskriterium kunne være etablering af disse selskaber.

Oppositionen: Særligt tilskud via finansloven

Universiteterne kan dog ikke låne penge i byen og dermed gennemføre egentlig spekulation. Institutionens kapitalindskud skal skaffes af egne midler. Der er sat en øvre grænse for kapitalinskuddets størrelse, så fx Københavns Universitet maksimalt må indskyde 55 mio. kr, DTU 30 mio. kr. osv.

De tre oppositionspartier – S, SF og De Radikale – lagde dog vægt på i deres opbakning til forslaget, at Folketinget på finansloven sikrer, at staten skyder op til 100 mio. kroner ind i dette arbejde i form af en pulje, som institutionerne kan søge midler fra. Beløbet svarer til halvdelen af universiteternes maksimale indskudsramme.

Forskningsfriheden

ACs UBVA (Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde gjorde i forbindelse med lovarbejdet opmærksom på, at udnyttelse af forskningsresultater skal ske "med respekt for de ansattes beretigede interesse i at kunne råde over deres forskningsresultater ved at publicere m.v. UBVA gjorde opmærksom på, at loven ikke må være en unødigt begrænsning af den enkelte forskers egen kommercielle udnyttelse

af opfindelser og at institutionerne ikke føler sig fristet til at misbruge L177 til at presse forskerne.

UBVA anerkendte, at mens patentloven fungerer inden for lovens gyldighedsområde, men det er stærkt betænkeligt, når lovens gyldighedsfelt også omfatter ophavsretsloven som "immateriel-rettigheder" - som institutionerne ikke uden videre har et lov hjemlet ejerskab til.

Dansk Magisterforening havde i lov-arbejdet rettet opmærksomheden mod, at oprettelse af aktieselskaber kan begrænse den enkelte forskers forskningsfrihed og ret til at publicere sine forskningsresultater.

DM havde ydret tvivl om en universitetsledelse kan fratage en forsker den frie publiceringsadgang. Videnskabsministeren svarede, at hvor forskning finansieres helt eller delvist af offentlige midler, så er der en pligt til at offentliggøre resultaterne. En universitetsbestyrelse kan "normalt" ikke fratage den enkelte forsker retten til at offentliggøre forskningsresultater, men offentliggørelsen kan "efter omstændighederne" udskydes, konstaterede ministeren. Efter forvaltningsloven kan en ledelse også pålægge ansatte tavshedspligt af med henvisning til "væsentlige hensyn til blandt andet det offentlige økonomiske interesser, herunder udførelse af det offentlige forretningsvirksomhed. Ministeren understregede imidlertid – uden at specificere det nærmere – at der skal foreligge væsentlige hensyn, før en forskers publicerings-ret kan begrænses af tavshedspligten. Afgørelsen skal begrundes, og tavshedspligten kan kun opretholdes, så længe begrundelsen "er tilstede", siges det.

DM fik hermed forsikringer om, at loven ikke bør begrænse, men oppositionens partier – S, SF og De Radikale – krævede ikke udtrykkelige sikringer indarbejdet i loven.

EU kan bremse forslaget

Lovforslaget fik bred opbakning i Folketinget, idet selv SF's ordfører Anne Holmsgaard støtter forslaget. Lovforslagets liberale grundide synes paradoksalt nok også at blive dets største modstander. Mens Videnskabsminister Sander ved i starten af lovarbejdet bagateliserede den konkurrenceforvridning, som kan ske ved brug af offentlige midler på oprettelse af privat selskaber, så fik han i sidste øjeblik øje for, at EU-Kommissionen kan spænde ben for aktieselskaberne som "ubillig konkurrence" (som det netop er sket med licensbidrag til TV2). Lovens liberalisering kan således blokeres af Kommissionen.

(se www.folketinget.dk - Videnskabsudvalgets udvalgsbilag).

Karriere: For dårlige vilkår til forskningen

Gunvor Vibe-Petersen var glad for sit job som lektor på KVL, men besluttede sig alligevel for at forlade stedet for at arbejde i en dyrlægepraksis i Jylland. Kravet om forskningen stod ikke mål med, hvor meget tid der var til det

Da Gunvor Vibe-Petersen blev ansat som lektor på området for mindre husdyr på KVL i 1990 var det naturligvis et krav, at hun skulle forske. Det ville hun også gerne, for efter at have igennem en Ph.D. og et adjunktur var hun glad for at forske og havde forberedt et disputatsemne. Men hun fik ikke skrevet en eneste artikel i de otte år, hun var lektor. Og hun var ikke den eneste på stedet. Faktisk havde alle forskerne på instituttet problemer med at forske. Dyrehospitalet tog mange kræfter, og der var altid brug for ledige hænder til en operation eller i klinikken. Desuden var undervisningsbyrden kolossal:

”Jeg havde flere konfrontationstimer end min daværende mand, som underviste på et gymnasium, og jeg skulle også være kliniker og forske. Jeg havde mange, mange forelæsninger, så jeg ved faktisk ikke, hvornår der skulle blive tid til at forske,” siger hun, der i dag er dyrlæge på en stor klinik i Gråsten.

”Jeg var glad for arbejdet, men det hang mig over hovedet, at jeg ikke fik forsket, ikke fik skrevet artikler, ikke fik meriteret mig forskningsmæssigt, fordi jeg var i klinikken og underviste næsten hele tiden. Fra jeg blev lektor skrev jeg ikke én ærlig artikel selv, men jeg samarbejdede dog med en Ph.D.-studerende, som skrev dem. Jeg er ikke specielt dum,

bagud eller doven, for jeg kunne jo se på mine kollegaer, at de heller ikke fik skrevet noget. Der var kun ganske få, der forskede; og det var dem der ikke havde familie og arbejdede stort set dag og nat,” siger hun.

Altid lidt bagud

Gunvor Vibe-Petersen sad i undervisningsudvalget og var formand for studienævnet og hun og hendes kollegaer var så generede af problemet, at de tog sagen op med rektor og bad om at få en stillingsbetegnelse uden forskningsforpligtelse. Men det kunne ikke lade sig gøre.

”Jeg brød mig ikke om at have en stillingsbetegnelse, som jeg ikke havde mulighed for at opfylde. Jeg følte mig altid lidt bagud, og det var en stor belastning. Jeg savnede nu også forskningen, for det var sjovt i de perioder, hvor jeg havde ro til det. Men det er ikke sjovt at skulle skrive, når man ikke kan nå det, for så bliver det bare en kæmpe stor, uhandterlig byrde, som virker helt uoverkommelig.”

Besked fra rektor var, at stillingsbetegnelser ikke sådan lod sig lave om, og at andre forskere – for eksempel på Handelshøjskolen – var i samme situation.

”Det synes jeg nu ikke det blev bedre af. Så i 1996 begyndte jeg at overveje, at jeg nok ikke kunne holde til det job, til jeg blev pensioneret. Jeg har altid været

glad for at undervise, og jeg var meget glad, da jeg blev indstillet til Den Gyldne Tyr (af de studerende, for god undervisning, red.),” siger hun.

Aldrig helt tilfredse med eget arbejde

”Men jeg var også bange for, at jeg skulle løbe tør for energi. Jeg synes, at mange af mine ældre kollegaer var tørret ud, det var svært for dem at holde gejsten oppe. Deres arbejdssituation var sådan, at de aldrig kunne været helt tilfredse med deres arbejde, der var altid noget, man ikke fik gjort. Eller ikke fik gjort godt nok,” siger Gunvor Vibe-Petersen, der i 1998 forlod KVL.

I dag er den investering, staten har gjort i hendes forskeruddannelse og uddannelsesvæner, i princippet spildt. Forskellige dyrlæge-erfa-grupper har af og til glæde af hendes foredrag og oplæg, og hun er i færd med at oplære en ung dyrlæge indenfor kirurgi. Men ellers er det slut med at undervise og forske.

”Jeg var ked af at forlade mine gode kollegaer og netværket i København. Men jeg var også meget lettet. Alt presset faldt væk, og jeg kunne bare være en glad kliniker! Så det har jeg aldrig fortrudt”.

For lidt tid til forskning

Rigtigt at der ikke bliver tid nok til at forske på KVLs kliniske institutter, siger institutleder. Problemet skyldes dyreklinikker

”Det er rigtigt, at regnskabet ikke hænger ikke sammen,” siger **institutleder Pia Haubro Andersen** fra Institut for Mindre Husdyrsygdomme.

”Hvis man kigger på de rå tal, altså hvor mange VIPere der er til at undervise holdene, så ligger vi kun lidt under gennemsnittet. Men problemet er, at de tal ikke tager højde for, at vi driver et hospital. I virkeligheden er det hospitalet, der suger forskningstiden,” siger hun.

En kortlægning viser, at forskerne på de kliniske afdelinger har omkring 10-15 procent forskningstid, spredt ud over ugen. Dyreklinikken kræver, at der er dyrlæger på vagt døgnet rundt, og den tiltrækker dyr med vanskelige sygdomme, som er meget arbejdskrævende. Og i sommerperioden, hvor andre forskere kan

puste ud og få ro til egne projekter, der kører dyrehospitalet stadigvæk og årets overarbejde skal afspadseres.

Afspadsering ryger fra forskningen

Og hvad afspadserer man?

”Ikke undervisningen og administrationen, for den ligger fast, så det ryger fra den i forvejen ret begrænsede forskning. Mange afspadserer slet ikke – af denne grund. Forskningen bliver en residual, og det vil vi gerne lave om,” siger hun.

Der blev ved den nye rektor Per Holten Andersens tiltræden i 2003 indført forskningsvognning. Der blev også startet analysearbejder, der skulle afdække hvor stort problemet med manglende forskningstid var. For rapporter har vist,

at det ikke altid er muligt for de ansatte på de kliniske institutter at opfylde deres forskningsforpligtelse, fordi de er overbebyrdede med undervisning og arbejde i dyreklinikken. Nu vil instituttet forsøge – blandt andet via indtægter fra meroptaget – at få finansieret stillinger, som skal medvirke til at forskerne arbejder mindre i klinikken og forsker mere.

”Vores folk er hverken dumme eller dovne, tværtimod er de nok lidt mere idealistiske end andre. Men vi vil gerne nå frem til, at vores VIPeres forskningsbetingelser er at sammenligne med adjunker og lektorer på andre institutter, og ikke som nu, hvor de også arbejder som dyrlæger og specialister på hospitalet,” slutter institutlederen.

nbc

Ulmende utilfredshed på DTU

Tilfredshedsundersøgelse viste større utilfredshed end ledelsen har givet udtryk for.

FORSKERforums har fået fat i den hemmelige rapport

Mange DTU-ansatte udtrykker gerne *anonym* kritik af ledelsen og ledelsesstyringen på DTU. *Til referat* vil de dog ikke sige noget. Men i den anonyme spørgeskemaundersøgelse, som blev gennemført i foråret, udtrykker mange ansatte stor utilfredshed med topledelsen. Rektor Pallesen og DTUs direktion får ikke høje karakterer hos halvdelen af institutionens medarbejdere.

FORSKERforum er kommet i besiddelse af svarene på forårets medarbejder-tilfredshedsundersøgelse. De fortæller, at kun at kun 34 pct. erklærede sig enige i, at "ledelsen profilerer DTU godt". Kun 35 pct. var enige i, at ledelsen "udviser handlekraft for DTU". Kun 47 pct. var enige i, at ledelsen udstikker "en klar retning for DTU". Derimod var et flertal på 59 pct. enige i, at ledelsen "viser engagement for DTU".

Spørgeskemaet bestod af 50 spørgsmål, men kun de fire ovennævnte handlede om topledelsen. Og de handlede kun om Direktionens – Rektors kontors – *stil* udadtil og ikke om den interne styring eller de lagte strategier.

Det er uvist, hvilken selvransagelse svarene har givet anledning til i topledelsen, for topledelsen har ikke åbent fremlagt de ansattes kritiske vurdering og dermed erkendt, at ledelsen har et problem. Svarene på spørgsmålene om direktionen blev nemlig *hemmeligt-stemplet* af ledelsen, angiveligt fordi der var tale om "*materiale til internt brug*". FORSKERFORUM søgte aktindsigt, og fik afslag med henvisning til, at der var tale om "internt arbejdsmateriale" (se FORSKERforum marts 2004).

Rektor: Klar overvægt til den positive side

"Den generelle pejling er meget positiv. Faktisk er samtlige spørgsmål besvaret med en *klar overvægt til den positive side*". Sådan lød DTU-rektor Lars Pallesens samlede udlægning af tilfredshedsundersøgelsen, da ledelsen bag lukkede døre havde gjort resultaterne op.

Rektors positive udlægning viser sig dog at være en noget farvet. Resultaterne viser nemlig ikke bare utilfredshed med topledelsen, men at der typisk kun er 40-65 pct. positive besvarelser på væsentlige spørgsmål.

Undersøgelsen viste, at jo tættere på egne forhold, medarbejderne er, jo større tilfredshed. Størst tilfredshed er der således med ens eget arbejde og de nærmeste kolleger. Når det kommer til tilfredsheden med de nye, udepegede ledere, er medarbejderne delt mellem utilfredse og tilfredse. Der er således kun 37 pct., som mener at ledelsen "bidrager til miljøet med nytænkning". Kun 39 pct. mener,

Rektor Lars Pallesen tiltrådte 1. november 2001 og indvarslede nye tider på DTU. Men mindre end halvdelen af medarbejderne giver ham og hans direktion gode skudsmål for den første periode

at nærmeste leder "følger op på kompetenceudvikling". 47 pct. som er tilfredse med "tilbage melding på præstationer". Kun 45 pct. er enig i at nærmeste leder "støtter i individuelle mål". Og kun 48 pct. er enig i, at nærmeste leder "bidrager til at løse konflikter".

På andre områder er "*klar overvægt til den positive side*" spinkelt baseret. Kun 55 pct. er enig i, at nærmeste leder "kommunikere enhedens retning klart", 61 pct. oplever, at de får "positiv respons på ideer", 62 pct. oplever, at lederen "anerker indsats" og 68 pct. oplever, at lederen "uddelegerer ansvar og beføjelser".

Spørgeskemaet gav ikke de ansatte mulighed for at udtrykke, om de er enige i den nærmeste leders strategier eller om de oplevede, at deres forskning blev styret (for meget).

Organisationsforsker: Krisetegn

SDU-lektor Torben Andersen er organisationsforsker og arbejder bl.a. med medarbejdertilfredshedsundersøgelser. Han vil ikke udtale sig specifikt om DTU, men siger generelt:

Undersøgelser viser typisk, at i vel-fungerende organisationer er 3 ud af 4 ansatte tilfredse, hvilket kan være udtryk for trivsel, men det kan også være en blåstempling af hele organisationen. Det kan være et problem, hvis det ikke klart fremgår, om svaret er motiveret af tilfredshed med team'et eller med virksomheden som helhed. Og normalt er der det problem med gennemsnitsmålinger, at hvis man eller afdelinger, så kan man få ganske andre resultater.

"Når det så er sagt, så er en tilfredshedsundersøgelse, der faktisk viser, at kun halvdelen er tilfredse på væsentlige

områder et *krisesignal* i en virksomhed. Her må der gennemføres fremadrettede foranstaltninger for at rette op på forholdene", siger han.

For organisationsforskeren er det vigtigt at understrege, at medarbejdertilfredshedsundersøgelser er et fremadrettet redskab til forbedringer: "Negative besvarelser kan være et resultat af, at organisationen fornylig har gennemført forandringer – hvilket ikke behøver at være negativt - og svarene kan være eftervirkninger heraf. I velfungerende organisationer vil der igangsættes pro-aktive og udviklingsorienterede initiativer, som relativt hurtigt vil kunne rette op på forholdene, så tilfredsheden stiger".

Det er også vigtigt, at sådanne undersøgelser resultater lægges åbent frem, "så aktørerne kan se sig selv og man får et udviklingsperspektiv". Også kritik af topledelsen burde lægges åbent frem.

"I top-down-styrede organisationer er ledelsen måske tilbøjelig til at holde resultaterne tilbage til eget brug. Men en ansvarlig topledelse må jo tage kritikken til efterretning, og bruge den som et værktøj til forbedring. Der kan være gode grunde til at holde kritiske resultater tilbage i kort tid, så ledelsen lige får mulighed for at træde vande og tænke sig om. Men ideelt set burde opsamlingen af svarene – positive som negative - dog fremlægges åbent og på nogenlunde samme tid", siger han og slutter:

"Problemerne kan jo være store eller små, måske ligger de blot i kommunikationen eller i at ledelsen kommunikerer værdier som de ikke selv lever op til osv. Men ledelsen bør arbejde åbent med en sådan selvransagelse".

Interview:

Prioriteringerne styres mest af

- og ikke så meget af faglighed, siger lektor, som forlader DTU bl.a. med henvisning til forringede muligheder for grundforskningen og større styring af forskningen fra oven

"Jeg har haft 8 fremragende år på DTU. Men måske er jeg en forstokket, gammeldags, konservativ akademiker, som sætter for stor pris på den akademiske frihed. Den nuværende forskningspolitiske udvikling på DTU betyder, at jeg har det svært at se mig selv i det "nyskabte" miljø.

Lektor Jure Piskur forlader sin stilling på DTU for at blive professor i molekylær genetik i Lund. Han forlader ikke DTU i stilhed ad bagdøren, men har et behov for at give sin vurdering af udviklingen på DTUs udvikling efter den nye universitetskonstruktion med bestyrelser med eksternt flertal og med udpegede ledere.

Jure Piskur

"Jeg troede, at universiteter var så traditions-forankrede institutioner, at ændringer altid ville ske langsomt. Men på DTU er ved at ske en revolution. Forskningen og prioriteringerne styres i stigende grad af politik og penge og ikke så meget af faglighed. Grundforskningen nedprioriteres til fordel for industri-relateret innovation, som på kort sigt kan skaffe flere penge. Og det påvirker den enkelte forskers aktivitet utrolig meget. For meget", siger han.

Kæmpeansvar for ledelsen

"DTU har i mange år på nogle områder leveret verdens bedste vare, også i bioteknologi hvor vi har jo uddannet folk til verdens ledende virksomheder. Derfor er det uforståeligt, at der skal så drastiske foranstaltninger til".

Han sammenligner DTU med en supertanker, som tvinges til at ændre kurs på meget kort tid, uden at nogle har begrundet hvorfor:

"Det vil gøre mig ondt hvis forskningskvaliteten falder. Men den revolution, som ledelsen nu er i gang med, er et eksperiment i anti-demokratiske

rammer, som kan gå godt eller skidt. Der kan komme noget industri-innovation ud af det på kort sigt, og grundforskningen kan tørre ud på langt sigt. Pga. det nye "styrende" forskningspolitik kan det blive svært at "overbevise" internationale forskere om at komme til landet. Det er risikoen ved den strategi, som ledelsen har lagt".

Men magtkoncentrationen giver også ansvar: "Politikerne og ledelsen har taget magten fra de ansatte og gjort at det faglige ikke længere står i centrum. Dermed står ledelsen – bestyrelsen og Rektor - med et kæmpeansvar for om eksperimentet lykkes. Går det godt, så skal de have ros. Går det dårligt, så får det drastiske konsekvenser og det vil være ledelsens skyld".

Ledelsen styrer

Piskur, der stammer fra Slovenien, er højt meriteret grundforsker og har blandt andet været med til at stifte tre biotek-firmaer (se www.jubilekinase.com, www.zgene.dk). Han oplever det som grotesk for en grundforsker, når denne bliver bedt om at planlægge banebrydende resultater og innovationer i 5-års horisonter:

"Hvad man vil forske og publicere i om fem år? Hvilke og hvor mange resultater man regner med at opnå? Hvilke patienter og innovationer der kan komme ud af aktiviteten om fem år? Og så videre", siger han. "Planlægning er da en god ide. Men du kan ikke styre grundforskning, hvor man kan forfølge en ide uden at vide, hvad der kommer ud af det. Bare for ti år siden troede alle, at genom forskning var spild af penge. I dag er det i top i biotek-industrien, og der er milliarder af kroner i sektoren. Bagefter kan jeg heller ikke forstå, at jeg var så dum, at jeg ikke allerede dengang kunne se potentialet i genom sekventering, men sådan er grundforskning".

Han oplever i dag, at forskningsfriheden indskrænkes. Det sker i en blanding af topstyring og færre midler:

"På DTU er der 1. prioritet til det, der er rettet mod projekter, som skaffer penge i anvendelse og industri. Grundforskningen er prioriteret i ord, men ikke i praksis. Det er en fatal prioritering, for fremtiden ligger i den frie grundforskning. Derfor burde der i praksis være afsat mindst 1/3 af forskningsressourcerne til fri grundforskning, og prioriteringen

skulle være angivet i faste normer, så der ikke var tvivl om prioritering og bevilninger".

Men DTU har ændret sig forskningsmæssigt de seneste to år: "Ledelsen prøver at styre, kommer med 'gode råd' til, hvad man skal satse på, hvilke projekter der er vigtigst, hvilke industrikontakter man har hvem man skal samarbejde med osv. Nogle vil måske sige, at det er positivt, at forskerne får mere 'opmærksomhed', men den negative side – indblandingen, umyndiggørelsen, den eksterne styring – har overtaget og indskrænket de frie rammer voldsomt og dermed min lyst til at forske", siger han og kalder sig selv en "workaholic" der i lange perioder har arbejdet 7 dage om ugen: "Men jeg oplever, at jeg lige nu ikke har lyst til at arbejde så meget mere. Det kan jo hænge sammen med klimaet på arbejdspladsen".

"Ledelsen prøver at styre, kommer med 'gode råd' til, hvad man skal satse på, hvilke projekter der er vigtigst, hvilke industrikontakter man har hvem man skal samarbejde med osv.

Tryghed er vigtigt for fri forskning

Piskur er ikke enig i, at god forskning skabes under pres af fattige forskere i usle lønkamre:

"Tryghed er meget vigtig for forskningen, for man skal have fred til at tænke og arbejde hårdt på sit tema. Hvis man bruger for mange kræfter på interne kampe og selvkontrol, så går det ud over kreativiteten og forskningens kvalitet".

Fyringer, som er uklare og mærkelige, skaber utryghed:

"Tidligere var der ikke fyringer på universitetet, hvis du passede dit arbejde. I de sidste 2-3 år er der blevet fyret folk med henvisning til 'omprioriteringer', dvs. man fyrede og lavede i nogle tilfælde nyansættelser. Jeg er ikke imod 'omprioriteringer', men for almindelige DTU-forskere har det været meget uklart, hvilke kriterier, der har været i spil. Der skete ikke en objektiv evaluering af forskningens og undervisningens kvalitet. Det betød, at der var meget hus-politik i, hvem man ville belønne og hvem man ville af med".

I DTU-systemet handler meritering

politik og penge

ikke bare om det faglige. Forfremmelser handler således langtfra alene om faglige kriterier. Man skal vise sine evner til at skaffe eksterne midler, til at formulere sig 'politisk korrekt' i forhold til ledelsens udmeldte strategier osv.

DTU's planøkonomi

Spillereglerne har ændret sig og rammerne er blevet mindre autonome. De ansattes indflydelse på strategier og friheden i grundforskningen er voldsomt formindsket. Det er simpelthen svært at finde ressourcer til noget, som ikke er sat i bestemte rammer.

Han vil ikke rette sin kritik mod Rektor eller navngivne institutledere, for i systemet er det svært at finde ud af, hvem der faktisk har taget beslutninger eller prioriteret.

"Og lederne gør jo ikke noget ulovligt eller laver 'magtfordrejning'. De agerer inden for den nye universitetslov. Rektor og institutledere 'følger reglerne', bogstaveligt. Men det betyder mere styring og planlægning. Det er måske en naturlig konsekvens af, at lederne skal agere som professionelle administratorer".

Ofte har de ikke den dybere faglige indsigt, men tænker kun i kroner og øre:

"Der er noget planøkonomi over det", siger han, der selv stammer fra eks-Jugoslavien. "I dag ved vi jo, at man netop dræbte kreativiteten i de østeuropæiske plan-økonomier. Systemet blandede sig i universitetets hverdag med styring og krav om bestemte resultater. Forskningen var målstyret. I ansættelsespolitikken indgik ikke-faglige kriterier. Det er jo en påfaldende lighed med det nye universitet-system".

Ulmende utilfredshed

DTUs virksomhedskultur kom i fokus, da ledelsen i efteråret igangsatte en undersøgelse af "medarbejder-tilfredsheden". Spørgeskema-undersøgelsen blev kritiseret, fordi de ansatte ikke kunne kritisere ledelsen (kun 4 ud af 50 spørgsmål handlede om topledelsen). Og da undersøgelsens resultat så forelå var undersøgelsen fortrolig. Det var hemmeligt, hvor tilfredse personalet er med ledelsen (FORSKERforum 172- marts). Men FORSKERforums indblik i besvarelserne (se s. 11) bekræfter den ulmende utilfredshed, som Piskur taler om.

Selve konflikten om tilfredshedsundersøgelsen afslørede også, at der kun var

en person (lektor Jens Gravesen), som turde lægge navn til kritik. Men nu gør Piskur det også:

"Nogen bør ytre kritikken åbent. Når jeg siger noget er det ikke for at smække med døren, men i forhåbning om, at nogle vil lytte til advarselssignalerne".

Han går ikke fra DTU på grund af sine nærmeste forskningskolleger: "Mikrostemningen er den samme, når det handler om den begejstringsdrevne grundforskning. Men folk er blevet mere usikre. Der mangler tryghed. Forskningsstyring, som flytter fokus fra det faglige og som fjerner demokratiske principper og ansættelsespolitik med reduceret eksternt bedømmelse, gør en kæmpeforskel sammenlignet med for bare 2-3 år siden".

- og forskerne tier

Piskur oplever, at der er en del utilfredshed med ledelsens styring, men at utilfredsheden ikke kommer åbent frem:

"Systemer med magtkoncentration betyder, at der kan udvikle sig en 'fede-kultur' over for lederne. Det findes allerede - vi er jo alle mennesker - men det skulle ikke undre mig, hvis det udvikler sig betydeligt over de næste år. Der mangler simpelthen demokratiske mekanismer til at kontrollere lederne dispositioner".

"Politikerne og ledelsen har taget magten fra de ansatte og gjort at det faglige ikke længere står i centrum. Dermed står bestyrelsen og Rektor med et kæmpeansvar for om eksperimentet lykkes.

Rektor siger, at hans dør er åben for alle (synspunkter).

"Formelt er døren åben. Der bliver lyttet, men det får ingen konsekvens, selv om ens ærinde er fagligt velbegrunder. Det er ledelsen, som sætter de afgørende fingeraftryk på struktur, strategier osv. og kriterierne behøver slet ikke at være faglige, men kan også være økonomiske eller personlige".

Universitetsloven har betydet en formel opstramning, som har sat sig ned gennem systemet:

"Før havde vi en valgt institutleder, som man kunne møde hver dag og sige sin mening til. Nu har man fået en fjernere chef, som har fået mere magt, og

som man opfører sig taktisk i forhold til. Der er en stemning af, at man skal passe mere på, hvad man siger", siger han uden at dog at kunne henvise til helt konkrete tjenstlige sanktioner, fordi nogle har opført sig "upassende":

"Ingen ansatte har for alvor prøvet grænserne i systemet ved at sige sin mening. Men folk tier og forholder sig afventende. Det er vel en psykologisk mekanisme: Når magten er koncentreret, så oplever man at være uden indflydelse og allierede, og er bange for at blive "straffet", hvis man gør noget, som ikke passer ledelsen".

jo

DTUs svar: Uenig i bekymringen

FORSKERforum bad rektor Pallesen kommentere Piskurs kritik. Rektor sendte imidlertid stafetten videre til Piskurs institutleder, Ole Filtenborg, som skriftligt meddelte:

"Jeg kan bekræfte, at der på BioCentrum-DTU sker prioriteringer - ikke af planøkonomisk tilsnit, men ud fra faglige kriterier i overensstemmelse med instituttets målsætninger inden for uddannelse, forskning og innovation. Jeg kender Jure Piskurs synspunkter, men er ikke enig i hans bekymring for at grundforskningen i fremtiden får tunge kår på instituttet, tværtimod.

Ovenstående kan kun bringes i uredigeret form".

Stress

– et spørgsmål om kvalitet

Ny DJØF-undersøgelse af stress viser, at den fleksible arbejdstid kan tage magten fra medarbejderne, hvis den ikke samtidig følges af en diskussion af, hvor god kvaliteten skal være

Myreflottige medarbejdere, der stræber efter *perfektionisme* og derfor arbejder fra tidlig morgen til sen aften. Det er – i hvert fald delvist – blevet resultatet af den fleksible arbejdstid, hvor medarbejderne selv kan bestemme, hvornår de vil komme og gå. Men aftalen giver problemer, viser en undersøgelse, som SFI (Socialforskningsinstituttet) har lavet for DJØF.

Fleksibiliteten betyder på den ene side, at medarbejderne kan få deres hverdag til at hænge sammen. Men på den anden side bliver hjemmearbejdspladser og firmabetalte mobiltelefoner ensbetydende med, at der bliver arbejdet langt mere end bytteaftalen indebærer. Medarbejderne stiller store krav til kvaliteten af deres eget arbejde, og samtidig bliver der større og større krav til, hvad medarbejderne skal nå. Derfor bliver arbejdsdagen også lang.

”Man skal betale for sin fleksibilitet med lidt øget produktion, men man skal finde en balance inden man bliver syg og nedslidt. Den tidsmæssige fleksibilitet har fået flere negative konsekvenser end den havde for fem år siden, og det er kvalitets-diskussionen, diskussionen om hvornår tingene er gode nok, som er omdrejningspunktet,” siger **seniorforsker Helle Holt** fra SFI, der har lavet undersøgelsen.

Kvalitet diskuteres ikke

Undersøgelsen er lavet med en række kvalitative interviews på seks offentlige og private arbejdspladser, og den afslører, at kvalitet i arbejdet sjældent bliver diskuteret på offentlige arbejdspladser:

”Der er ingen chefer der siger; nu da vi er blevet presset på økonomien og har fyret folk, så må vi slække på kvaliteten for at nå det samme. Nej, folk skal løbe stærkere og eftersom de er glade for deres arbejde, og gerne vil gøre det godt, så bliver arbejdsdagen meget lang,” siger Helle Holt.

Vejen frem er ifølge projektleder i DJØF, **Jesper Holdflod Pallesen**, at man uanset traditionen på arbejdspladsen, sætter emnet på dagsordenen. Og det gælder også for forskere:

”Man vil gerne lave alle sager til 13, for det tilsiger ens faglige stolthed, men hvis der kun er ressourcer til at løse opgaven til 8, så opstår der en hul. Og den prioritering skal diskuteres. Der er masser af folk, der siger til sig selv; jeg går på kompromis med kvaliteten, men som ikke tør

indrømme det. Men hvis man sagde det højt, så ville alle på kontoret sige; det gør jeg også, det gør jeg også. Og så er man jo allerede nået langt,” siger han.

”Jeg synes ikke fleksibiliteten har spillet fallit, men den har ikke fundet sine ben endnu. Man skal lære at bruge den konstruktivt, så man ikke bevidst eller ubevidst bliver udnyttet af den,” siger projektlederen.

Svært at diskutere kvalitet

Han mener godt, at man også i forskermiljøer kunne have glæde af at være mere ærlig overfor sine kollegaer når det gælder kriser og tvivl. Kvalitetsdiskussioner er ikke kun for sagsbehandlere.

”Man kan da godt diskutere, hvornår er det her oplæg godt nok? Kan man fremlægge ting, der ikke er skrevet igennem 100 gange?,” siger han.

Helle Holt finder det svært at diskutere kvaliteten af forskning – specielt hvis det gælder om at lægge et loft over, hvor meget folk arbejder. Forskningen hænger så nært sammen med, hvilke krav den enkelte stiller til sig selv. Men hun mener nok, at man indenfor undervisningsområdet kunne prøve at lægge nogle normer ind, som ville gøre det lettere at styre arbejdsbyrden. Og derigennem allokere noget overskud til forskningen.

Per Fibæk Laursen er professor på DPU og beskæftiger sig med undervisning og læring. Han er enig i, at arbejdsbyrden også for forskere er stigende. Men han advarer mod at gøre forskningen til det felt, hvor de høje individuelle ambitioner leves ud, mens undervisningen skal gøres til noget overkommeligt, der bare skal overstås inden for nogle bestemte normer.

”Man sender dermed et signal til lærere og studerende om, at undervisningen er noget sekundært. Man kunne muligvis lave undervisningsstandarder for, hvor mange studerende der skulle gennemføre et kursus, eller hvad de skulle have i karakter i gennemsnit, eller hvor tilfredse de studerende skulle være med en underviser, målt på evalueringer. Men jeg tror bare ikke, det vil virke i retning af at nedsætte lærernes ambitionsniveau,” siger han.

Til gengæld er han tilhænger af, at der bliver lagt rammer om administrationen, og at der sker en bedre tilrettelæggelse af kurser og den individuelle vejledning, der er i ukontrollabel vækst. Ledelsen skal for eksempel sørge for, at lærere kommer

til at undervise på de samme kurser i flere semestre i træk, fordi det koster mange kræfter at lave undervisning til et helt nyt kursus. Og så skal der laves nogle regler for, hvor meget individuel vejledning de studerende har krav på.

”Servicen er steget kraftigt, der tilbydes individuel vejledning, trykkes kompendier, laves undervisningsplaner og tages individuelle hensyn ved eksamen. Og meget af det bliver lagt ud på nettet, med litteraturlister og links. Så forventningen til undervisningen kryber langsomt i vejret. Og samtidig er der mindre tid. Så det er absolut rimeligt, at man fra institutionens side stiller regler op for, hvor meget service man har krav på?”

nbc

Bohr og Lomborg de mest omtalte i udlandet

- men det er ikke udtryk for en kvalitetsvurdering, siger forskningslektor, som også stiller spørgsmål ved, om det eneste rigtige er videnskabelige artikler og helst på engelsk

Det var Mandag Morgen, der i maj fastslog, at de mest omtalte danske forskere de seneste ti år i ikke-videnskabelige engelsksprogede medier, var en duo bestående af Niels Bohr og Bjørn Lomborg. Andre navne på top-ti listen var Niels Erik Skakkebæk, der forsker i reproduktion og fertilitet og P. Ole Fanger fra DTU, der forsker i indeklima og -miljø. De afdøde forskere på listen talte H.C. Ørsted og August Krogh.

Men næppe nogle af disse navne ville kunne findes på en top-ti liste i en tilsvarende undersøgelse af videnskabelige medier, vurderer **forskningslektor Finn Hansson** fra CBS. Det er først og fremmest den amerikanske database Thomson ISI, som indenfor naturvidenskab er den mest dækkende. Og her har afdøde forskere ikke nogen særlig fremtrædende placering:

”Folk som Bohr og Einstein vil der ikke være særligt mange referencer på, da de ikke har været skrivende i mange år. Dem, der ligger højt i sådan nogle baser er dem, der aktuelt er helt fremme på forskningsfronten,” siger Finn Hansson.

Dårlig omtale

Men er det udtryk for høj kvalitet at være meget citeret? Når Bjørn Lomborg optræder i videnskabelige medier – for det gør han også, om end ikke så højt på listen som i ikke-videnskabelige medier – så er det svært at vurdere, om det er for noget positivt eller negativt. Det fremgår nemlig ikke, om omtalen er god eller dårlig.

”Man kan jo ikke se, om den pågældende citeres, fordi man bliver nødt til at skrive at vedkommende er helt gal på den. Der var en sag om kold fusion i fysik for ti år siden, hvor to forskere mente, de havde lavet kold fusion. Et projekt, som mange fysikere påstår ikke kan lade sig gøre. De to forskere blev så afsløret som svindlere, og det blev naturligvis meget omtalt, der var en hidsig debat i mange år efter. Der blev sjældent sagt noget til de to forskeres fordel, men det kan man jo ikke se ud af citationstallet,” siger han. Han påpeger dog, at de negative citationer ofte kan kendes ved, at citationerne hurtigt fader ud. Men hvis man derimod holder et fast højt antal af citationer over en periode på over fem år, så er det udtryk for kvalitet, vurderer han.

”Hvis vi tager eksemplet med kold fusion, er der altså ikke en entydig sammenhæng mellem kvalitet og citationer. Men på lang sigt vil en høj citationsrate

Bjørn Lomborg er regeringens drøm af en 'forskningsformidler'. De er så glade for ham, at selveste Statsministeren deltog i åbningen af Lomborgs seneste event, Copenhagen Consensus. Det er Statsministeren til venstre (Foto: Polfoto)

være et kvalitetstegn, det kan ikke diskuteres. Det er ikke dårligt at blive citeret. Det er godt for en forsker og for danske forskningsmiljøer, hvis man kan få en høj placering,” siger Finn Hansson. Men han understreger også, at man ikke nødvendigvis er en mindre betydningsfuld forsker, fordi man ikke bliver citeret.

”Sådan kan man ikke slutte.”

Ikke fint at være i avisen

Finn Hansson siger også, at når Bjørn Lomborg rækker så højt op på listen i de ikke-videnskabelige medier, skyldes det – uanset hans kvaliteter som forsker – en evne til at fange en politisk dagsorden.

”Jeg er meget imponeret af Lomborgs evne til den slags, det er fint. Han er utrolig god til at komme ud med sit budskab og udnytte den medvind, der er i tiden. Men det tegner også det, der fremover kan blive lidt problematisk for forskere: De skal holde fast i deres faglighed, uanset om aviserne kan lide det de siger eller ej. Der skal være en faglig substans.”

Er det vigtigt for forskere at være i ikke-videnskabelige medier?

”Det er svært at svare på, for om man kommer i medierne afhænger også meget af, om man arbejder med noget, der er oppe i tiden, for eksempel genteknologi, fertilitet eller indeklima. Men jeg mener

da, det er vigtigt, at forskere føler en pligt til at kommunikere om det, de forsker i, selv om det ikke er enkelt,” siger han.

”Min personlige holdning er, at det ikke længere burde være nok at nøjes med at publicere i videnskabelige tidsskrifter. Men det standpunkt er ikke så udbredt; jeg har yngre, fremtrædende kollegaer, som mener at det eneste der tæller er videnskabelige artikler på engelsk.”

Men problemet ligger måske ikke bare hos forskerne, men også hos institutionerne, der ikke nødvendigvis anser omtale i ikke-videnskabelige medier for at være særskilt vigtigt.

”Forskningsinstitutionerne har i mange år kørt på, at det der tæller er først og fremmest at skrive i internationale tidsskrifter. Og det bliver man nødt til at gentænke, for selv om det er meget fint, så er det jo ikke den måde, man kommunikerer til det danske samfund på. Så måske skal ikke bare forskerne lære at formidle, men deres institutioner skal også lære at sætte pris på, at de gør det. Fordi ellers bliver det et venstrehåndsprojekt. Før man rører ved den vægtning, sker der nok ikke så meget på formidlingsiden,” slutter Hansson.

Sanders Tænketank: Kontante krav til formidling

Universiteter og sektorforskning skal formidle mere, bl.a. som følge af den nye universitetslovs krav. Og hvis kravet skal have en konsekvens, så må der sættes konkrete krav, så formidlingen ikke bare bliver varm luft og vindfrikadeller, forklarer Tænketanks formand

2 pct. af forskningsbevillingen skal bruge på forskningskommunikation. Universiteterne skal lave en strategi og en politik for forskningskommunikation. Formidling skal ind som succeskriterium i resultatkontrakten med Videnskabsministeriet. Alle forskningsansøgninger skal indeholde en kommunikationsplan. Sådan lyder nogle af anbefalingerne fra Videnskabsministerens tænketank vedr. "forståelse for forskning".

"Rapporten indeholder masser af sympatiske synspunkter om forskningskommunikation. Og det er fuldstændig umuligt at hævde det modsatte synspunkt: At der ikke kan eller skal kommunikeres. Derfor lyder budskabet – i al sin ubestemthed og uden kvalitative mål – at der skal kommunikeres mere", siger lektor **Klaus Kjøller** som er ekspert i formidling og som selv har en sjældent stor formidling bag sig.

Han kan tilslutte sig de fleste synspunkter og anbefalinger, men han har også indvendinger mod tankegangen i Tænketanken. Og så mener han, at anbefalingerne kan få andre konsekvenser end Tanken forestiller sig.

Tænketanken: Folk tørster efter videnskab ...

Ifølge Tænketanken har mange danskere et stort ønske om forskningsviden. Tre ud af fire danskere er angiveligt 'meget interesseret' eller 'noget interesseret' i forskning. Tænketanken konstaterer i forlængelse heraf, at "Al slags forskning vedkommer borgerne" og dermed, at alle forskningsfelter – fra kræftforskning til nygræske verber – er lige interessante til formidling.

Kjøller mener nok, at nogle forskere og forskningsområder kunne formidle mere. Men han stiller spørgsmål ved, om problemet er, at der mangler viden i det offentlige rum:

"Tænketankens tankegang er, at folk er artige skoleelever, der tørster efter videnskabelig viden. Samtidig må vi altså konstatere, at der er stor interesse for det overtroiske og okkulte, hvis det måles på TV. Men det er forkert at sætte det op som problem, at der mangler viden i det offentlige rum. Jeg har ikke det indtryk, at der mangler videnskabelige programmer".

Men forskningsformidlingens største modstander er den almindelige overproduktion af viden i offentligheden. Folk

bombarderes, og det vigtigste er at selekttere. Hvis folk derfor vil have en specifik viden, er det faktisk allerede i dag muligt at finde den ved en selvstændig indsats, siger han.

Skal alt formidles?

"Tankegangen bag anbefalingerne er, at befolkningen har en voldsom interesse i naturvidenskab og medicin. Der er så meget, der ikke falder ind i den model, fx grundforskningen eller det vanskeligt tilgængelige, de græske verber, høj-teoretiske værker eller en ny matematisk opdagelse i 17 dimensioner. Det fremgår ikke klart af Tænketankens rapport, at der er (grund-) forskning, som ikke egner sig til bred formidling. Det burde man have betonet i højere grad, så det ikke fremstod som om alting kan og skal formidles", siger Kjøller.

Begrebet "grundforskning" findes heller ikke i rapporten. Rapporten stiller således ikke spørgsmålet, "hvad det kan betale sig at bruge kræfter på at formidle"?

Til den kritik svarer Tænketankens formand, **Christine Antorini**:

"Det duer ikke at påstå i dagens samfund – hvor Universitetsloven bl.a. stiller krav om formidling – at noget forskning er så avanceret eller langhåret, at det ikke kan formidles. Og det gælder også grundforskningen. Men det er da rigtigt, at ikke alt skal formidles til fru Hansen i køret.

**Tænketank-formand
Christine Antorini**

"Det duer ikke at påstå i dagens samfund – hvor Universitetsloven bl.a. stiller krav om formidling – at noget forskning er så avanceret eller langhåret, at det ikke kan formidles. Og det gælder også grundforskningen", siger hun. "Men det er da rigtigt, at ikke alt skal formidles til fru Hansen i køret. Det har været meget diskuteret ved Tænketankens møder.

Måske fremgår det ikke så eksplicit. Men i rapportens centrale forslag – at 2 pct. af forskningsbevillingen bør anvendes til forskningskommunikation – fremgår, at ikke alle forskningsprojekter nødvendigvis skal bruge to pct. af deres bevilling til dette (s.19). Det er altså ikke et krav til

den enkelte forsker, at denne skal bruge 2 pct. på formidling. Men Tænketanken vil ikke tage stilling til, hvad der skal formidles. *Hvad der skal formidles og hvordan overlades helt til institutionerne selv*".

Tænketanken: Ikke bare varm luft og vindfrikadeller

Universiteterne udtrykker utilfredshed med Tænketankens bastante anbefaling om, at 2 pct. af de samlede forskningsbevillinger – totalt ca. 200 mio. kroner – skal afsættes til almen kommunikation til den brede offentlighed. "Beskatningen" vil medføre bekostelige og tidskrævende procedurer, når forskerne fx skal registrere og indrapportere, hver eneste gang de taler med en journalist eller holder et foredrag, udtalte **KU-rector Linda Nielsen** i en pressemeddelelse.

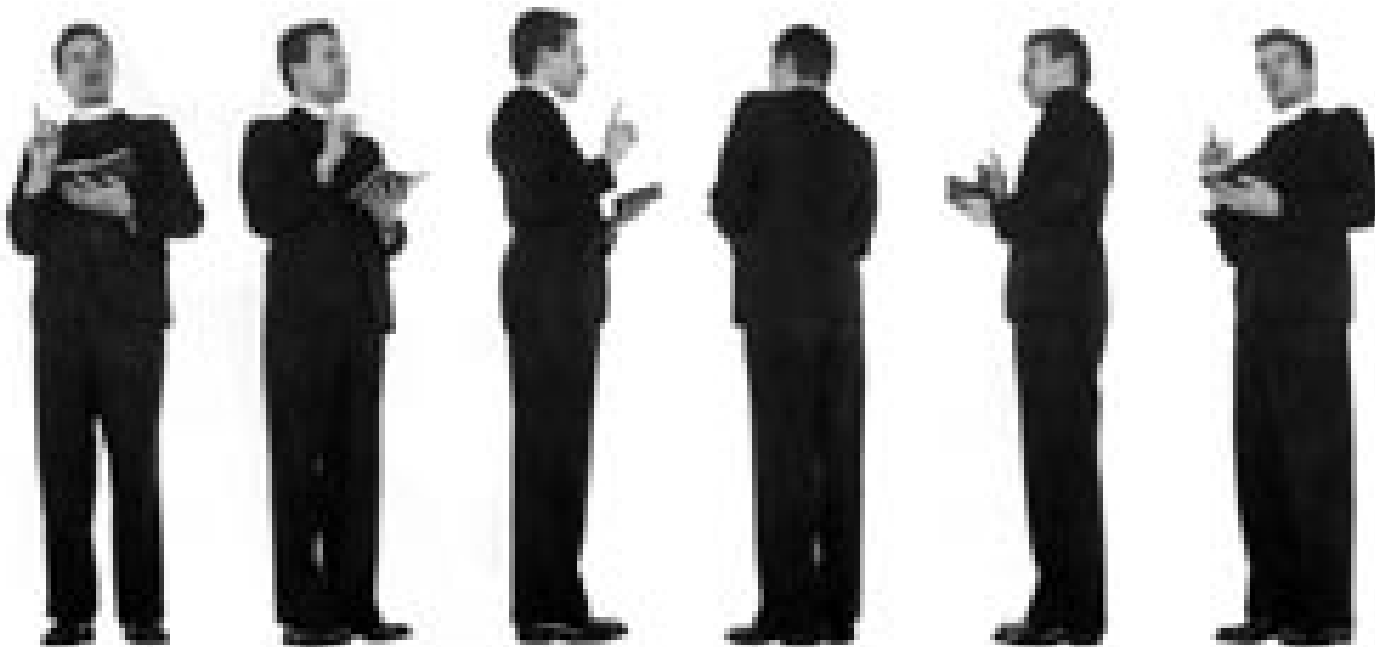
Hertil siger Christine Antorini: "Jeg har ikke regnet nærmere på omkostningerne, og om det er en 'beskatning', ved jeg ikke. Det er en konsekvens af fx den nye universitetslovs krav om, at der skal formidles. Og hvis kravet skal have en konsekvens, så må man sætte en procent-sats på, så formidlingen ikke bare bliver varm luft og vindfrikadeller. Derfor er man også nødt til at indarbejde kravet og målingsredskaber i 2. generations udviklingskontrakterne mellem universiteter og Videnskabsministeriet".

Kjøller er principielt positiv over for tilskyndelser, som fx at 2 pct. af forskningsbevillinger skal anvendes på formidling. Men en indvending er, at nu pålægges universitetet endnu en kasse, som skal behandles efter "bureaukratisk betontænkning, hvor alle systemets karrieremagere får et redskab".

"Skulle man virkelig gøre noget virksomhedsfuldt så skulle man inddrage forskningsformidling som en kvalitet ved besættelse af lektorater og professorer. I dag er det alene de gode, gamle dyder – forskning – som tæller".

Kjøller: Omsonst at tro på mere forskningsformidling i dagspressen

Det underbetones i øvrigt også i rapporten, at konkurrencen i forskningen og patenteringskrav gør, at megen ny forskning er "hemmelig". Selv på Kjøllets eget sprogfelt udvikles der oversættelsesmaskiner, som har stor kommerciel interesse, og som der hersker *tys-tys* om.

Kjøller konstaterer, at der er mange forskere, der optræder som ”eksperter” i medierne, men han ville gerne have, at endnu flere meldte sig på banen med deres særlige kompetencer. Af egen erfaring kender han dog en alvorlig barriere for de forskere, som af egen drift søger at formidle deres forskning:

”Vores problem er ikke, at vi ikke formidler, men de modsatte: At vi skal tigge nogle om at interessere sig for det, vi laver! Der er få i pressen, som er interesserede. Og problemet er ikke alene journalisternes interesse og kyndighed, men i højere grad nyhedsmediernes prioritering, som man ikke kan pille ved. Det tror jeg ikke, der kan ændres på, selv om Tænk tanken lægger op til det. Derimod tror jeg nærmere på, at der kan udvikles nye genrer inden for radio og tv, som kan forbedre formidlingsformerne, så man måske kan komme ud over de meget ’smalle programmer’ i dag”.

Tænk tankens forslag er politik – men hvor er pengene til realiseringen

Anbefalingerne er såmænd fornuftige nok, siger Kjøller. Men det går ud over selvfølghederne og over i praktisk politik, når man kommer stiller et faktuel mål op med de 2 pct.

”Sådan en rapport er et propaganda-skrift, hvor politikeren vil have bestemte spørgsmål på den politiske dagsorden og sætter en tænketank til at komme med

konkrete forslag. Og Tænk tanken gør sit job, idet de 2 pct. stilles op som en operationel, målbar faktor og et succeskriterium, som embedsmænd og politikere så kan gå ud og måle på. Når målet er opstillet, så skal systemet følge op”.

For Videnskabsministeren handler det om at få synliggjort sit politikområde og få sat nogle dagsordener – og nogle steder har han en fælles interesse med universiteterne. Det fremgår således af tankegangen i rapporten, at forskningen skal retfærdiggøre sig over for befolkningen, fordi det kan medføre sympati og forståelse og større bevillinger.

Men selv om der er tale om et nyt krav til forskerne og universiteterne, tror Kjøller ikke på flere bevillinger. Han spørger, om anbefalingerne også følges op af nye penge eller om det blot er nye krav, som skal klares inden for de eksisterende bevillinger?

”Det har ikke været Tænk tankens opgave at tage stilling til finansloven. Opgaven har været at sikre, at der sker en bredere forskningsformidling ...”, svarer Antorini.

Forskerne tvinges mod anvendelsesorientering

Forskerne vil opleve realiseringen af Tænk tankens ideer som endnu en opgave, der pålægges uden at der kommer flere ressourcer, siger Kjøller: Der vil ske en bureaukratisering af systemet. Forskerne skal lave mere papirarbejde og

ansøgninger bliver mere kringlede. De 2 pct. skal overholdes og kontrolleres. Alt sammen for at man udadtil kan sige, at man lever helt op til universitetslovens krav om forskning, undervisning og formidling.

”De opstillede krav til forskernes formidling er led i en styring og målretning af forskningen, som allerede er inde i systemet på mange måder. Bevillingsgiverne vil vurdere forskningens nytte og anvendelse, når der skal bevilges penge. Forskerne vil i højere grad vil indtænke deres forskningsemners synlighed – ’popularitet’ - for at retfærdiggøre sig. Set fra forskningen er det at lade en yderligere irrelevant faktor spille ind, når forskningen skal udvælges og vurderes”, siger Kjøller.

Men Antorini ser ikke forslaget som teknokratiske krav, hvis konsekvens kunne blive, at forskerne tvinges til at tviste deres forskning mod *det nemt formidle-lige og anvendelsesorienterede* på bekostning af den faglige fordybning:

”Vores forslag er bastant i den forstand, at der sættes procentsats på, at det kræves at universiteterne udarbejder en formidlingsstrategi, at det kræves at de lever op til visse succesmål m.m. Det er en konsekvens af Universitetslovens krav. Men hvordan det nærmere skal gøres er i høj grad op til institutionerne selv”.

jø

(Kilde: Forsk og fortæl – www.vtu.dk)

Det vigtige sker i kaffepauserne

'Nogle elsker konferencerne, andre ser deres intensive networking som et nødvendigt onde. Men noget tyder på at den tid, hvor konferencer var en ferierejse, er forbi

Det er ikke så få ting, der kan ske på en konference. Og udveksling af forskning synes af og til at være det mindste af det hele. Til gengæld er konferencer rammen om et væld af uformelle dagsordener, og hver enkelt konferencedeltager har tilsyneladende sine egne motiver til at deltage.

Måske søger man job, måske vil man gerne have lidt stærkere bånd til en anerkendt forsker, måske vil man gerne ses blandt de rigtige eller have mulighed for at publicere internationalt. Uforpligtende sex bliver også nævnt. I hvert fald er konferencer så meget mere end bare oplæg og taler: Det primære er tit det, der sker i kaffepauserne, siger **Suzanne C. Beckmann**, der er professor på Institut for Interkulturel Kommunikation og Ledelse på CBS. Hun sidder også i bestyrelsen for konferencen European Marketing Academy, som netop har holdt konference i Murcia.

"Faktisk lavede vi for få kaffe- og spisepauser. Vi er vokset så stærkt, at der ikke er plads til pauserne, og det er et problem, for så smutter folk fra sessionerne for at få talt med hinanden," siger hun. Og hvad snakker de om? Nye forskningsprojekter, blandt andet.

"Vi har jo meget begrænsede rejsebudgetter i vores verden, og derfor er konferencer en meget god mulighed for at mødes med folk, hvis du har internationale forskningsprojekter," siger hun.

"Konferencer er relationsbevarende og skabende. Det er den primære, om end lidt skjulte funktion. Man siger, at man skal præsentere sin forskning – og det skal man også – men det behøver man ikke nødvendigvis tage til konference for. Så det handler meget om netværk," siger Suzanne C. Beckmann.

Et jobmarked

I USA er konferencer en anderledes integreret og aggressiv del af jobmarkedet, og ved sommerkonferencer kan man se 300 nyudklækkede Ph.D. Der suse fra det ene interview til det andet for at finde en arbejdsgiver.

"Der er særlige områder i konferencenteret, hvor interviews foregår, og der er særlige regler for, hvordan sådan noget skal foregå. For når de unge er meget ivrige efter at arbejde for nogle bestemte forskere, kan du måske forestille dig, hvordan man som forsker kunne udnytte den situation...", antyder **Flemming Poulfelt**, professor på Institut for Ledelse, Politik og Filosofi på CBS. Han

tillægger det også stor værdi at "blive set."

"Når folk går til en konference med Jack Welch og betaler 5000 kr. for det, så gør man det også for at markere, at man hører til jetsettet. Det er også derfor, man laver deltagerlister, så kan man se, hvem der deltager: Det er det første folk kigger på. Det er med til at styrke ens eget billede af, at denne konference er relevant, og at man er i det rigtige selskab," siger han.

Hvad universitetsforskere angår hænger pengene dog ikke så løst. Forskere har dårligt tid og rejsebudgetterne er knappe.

"Man skal kunne legitimere overfor sin leder, hvorfor man vil på konference. I princippet kunne man jo altid være af sted, for der er altid konferencer, men det tager tid at lave et paper, forberede sig og være væk, og der er jo også andre opgaver. Det er klart, at hvis man skal bruge 5000 kr. på Welch og samtidig skal bruge tid væk fra virksomheden, så vil ens leder ret præcist vide, hvad man får ud af det. Og der kan opstå et problem, for man kommer ikke uden om at konferencer sjældent er så instrumentelle. Altså man får indtryk og idéer, men man lærer sjældent noget, som man kan søsætte i morgen," siger Flemming Poulfelt.

Kast dig ud i det

Hvis man ikke har et stort netværk kan det være en ret grænseoverskridende proces at skulle aflevere sit visitkort efter en anden forskers oplæg, skulle sludre med vildt fremmede, og i det hele taget gøre sig til og stille sig an. Men det er livsnødvendigt nu om dage, mener **Klaus Kjølner**, lektor på nordisk på KU. Han har netop skrevet bogen "Netværk på godt og ondt – magtmisbrug for begyndere," der giver retningslinier for, hvordan man som ung forsker skal komme frem i verden. Konferencer er et godt sted at starte. Her nytter det ikke at bruge kaffepauserne til at låse sig inde på toilettet; man skal være nysgerrig og opsøgende og opbyde al sin charme og fantasi. Man skal komme så tæt på stjernerne som muligt og ikke lade dem være i tvivl om, at de er stjernerne.

"Det strider måske mod almindelig, dansk optræden, men de unge mennesker kaster sig ud i det med stor iver. Det er de simpelthen nødt til med det hårde ræs, der er for at få en Ph.D. Man kan slet ikke komme ind, hvis man ikke er i stand til at netværke. Det gælder om at udnytte tiden til at komme så tæt som muligt på folk,

som man karrieremæssigt og fagligt set kan have udbytte af," siger han.

"Der er et tydeligt hierarki, det er ligesom i en hønsesgård. De etablerede forskere kan lige så stille og roligt stå ved bordet efter et oplæg og blive opsøgt af folk længere nede i hierarkiet. Der er ofte en kø af folk, der gerne vil i audiens og gøre tjeneste, det er meget hierarkiopdelt og en kunst at komme tæt på."

De fleste forskere ville måske helst lade forskningen og resultaterne tale for sig selv, og slippe for at skulle ud og skabe en masse kontakter, men den går ikke.

"Forskere er grundlæggende indadvendte. Man vil helst sidde og nørde med sit arbejde, gøre det så perfekt som muligt, og så lade det tale for sig selv, hvilket er meget sympatisk. Derfor er det lidt af en overvindelse at gå til konferencer, men der er altså ikke nogen vej udenom," mener Klaus Kjølner.

Evnen til at være konferenceløve kan også spille en rolle for, om man kan få artikler optaget i internationale tidsskrifter, mener Flemming Poulfelt.

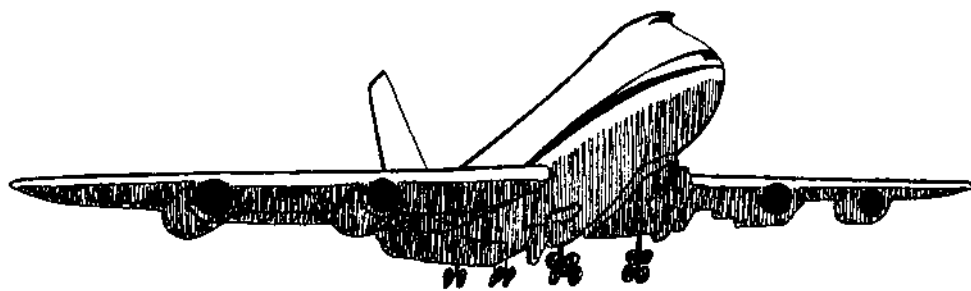
"Det bør det jo ikke, men man kan ikke afvise det. Ved at have internationale samarbejdspartnere og lave nogle fælles produkter, så fremmer man sin egen position i den internationale forskningsverden. Hvis jeg laver en bog med en amerikaner, har det en anden gennemslagskraft, end hvis jeg laver den med en dansker," siger han.

Frynsegode eller ferierejse?

Konferencer er altså ikke noget, man bare tager til. Man skal kunne argumentere overfor sin institutleder, og tiden er knap. Men alligevel betyder beliggenheden af konferencen en hel del. En attraktiv beliggenhed - for eksempel Spanien i maj - trækker konferencedeltagere til.

"Man kan jo skærpe sit argument overfor institutlederen. For hånden på hjertet, det lyder da mere spændende at skulle til Hawaii end Warszawa. Men det handler nu også om, at hvis konferencen ligger et kedeligt sted, så tænker man, at der måske heller ikke kommer så mange. Så det er selvfølgelig selvforstærkende," siger Flemming Poulfelt.

Suzanne C. Beckmann har også som konferencearrangør mærket interessen for de eksotiske rejsemål. Sidste år gik turen til Glasgow, hvor 500 dukkede op, men i år i Murcia i Spanien var der hele 630 med. Blandt andet på grund af beliggenheden: "Men vi spekulerer ikke i det, når

vi vælger konferenceby. Kernegruppen af deltagere vil altid komme, uanset hvor konferencen er, for dem er det simpelthen årets konference om marketing. Men for de perifere deltagere kan destinationen godt blive udslagsgivende,” forklarer hun.

Til gengæld vil hun gerne ramme en pæl igennem forestillingen om, at konferencer er en ferierejse. Mange konferencearrangører har afskaffet det ”sociale program,” hvor medfølgende mænd og hustruer kunne tage på sightseeing imens forskerne netværkede til konferencen. De fleste mandlige forskere har i dag arbejdende hustruer, der ikke har tid til at tage med, og det samme gør sig gældende for de kvindelige forskere. Eventuel sightseeing må ske i den sparsomme fritid og

middage og barbesøg arrangerer man ofte i selskab med de kollegaer, man kender.

”Mine veninder siger; nej, hvor er det skønt at du rejser hele tiden, men det er nu hårdt arbejde. Man starter ved morgenmaden med at snakke og slutter ofte efter midnat. Tit bruger man også week-ender på det, kommer hjem søndag og skal starte på arbejde mandag morgen, så det er en myte at en konference er en ferierejse. Det er faktisk hammer anstrengende,” siger Suzanne C. Beckmann, der dog har hørt om, at mennesker med helt små børn tager på konference for at få seks timers søvn i træk.

Amourøse affærer

Men hvad sker der så, når mikrofonerne er slukkede og konferencsalen ligger

øde hen? En kendt forsker, der ønsker at være anonym, beretter om hvorledes en smuk, blond, svensk kvinde ved en international konference i Skotland fik den ene seddel efter den anden stukket ind under sin hoteldør. Og det var ikke sedler, der opfordrede til decideret forskningsmæssigt samarbejde.

”Jeg tror ikke, det er særligt almindeligt, men måske er jeg bare blind for det. Altså, jeg har da ind imellem fået et frækt tilbud, men hvis jeg tænker på alle de konferencer, jeg har været med til, så sker det bestemt ikke tit,” slutter Beckmann.

nbd

Konferencen som karriere-redskab

Netværk'ing er at skabe nyttige forbindelser. Disse skabes ikke af sig selv, men gennem strategisk adfærd, fx på konferencer, fortæller lektor Klaus Kjølbers kyniske blik på konferencen

I faglige kredse er konferencer selve *netværksbegivenheden*. Officielt samles man af tekniske, faglige grunde og hører fx på hinandens foredrag og diskuterer faglige problemer. Men ingen konferencer uden pauser, og kroppen kræver også sit: Der skal spises. Hvis konferencen varer flere dage, vil der typisk også være udflugter til seværdigheder og kulturelle arrangementer, fx teaterbesøg.

Studér deltagerlisten grundigt i forvejen. Planlæg hvem du vil tale med, og hvad du vil opnå. Det kan bare være at udveksle visitkort, men det kan også være helt konkrete samarbejdsmuligheder, du vil foreslå eller diskutere.

Selvfølger skal du også være indstillet på at udnytte alle de gode tilfældigheder som uvægerligt vil opstå. Vær nysgerrig og bad dig mest muligt i det sociale hav omkring dig. Du kan altid efter konferencen gå i enrum og sidde og glo ud i luften uden at foretage dig noget. Men så længe konferencen kører, kører du også for fuld kraft med al den optimisme, charme, nysgerrighed og fantasi, du kan opvise. Måske er du ikke en stjerne endnu, men derfor kan du godt prøve at ligne sådan en mest muligt allerede. Måske er du i virkeligheden en indadvendt grubler, men så længe konferencen kører er du en umættelig *man-eater*. Konferencer varer normalt højst et

par dage, så der bliver tid nok til at gruble senere.

Konferencer har typisk sine stjerner og sine vandbærere. Stjernerne, fagets gamle drenge og piger, vil være ombejlet hele tiden. Det er jo ikke kun dig, der er ude efter dem og gerne vil tættere på dem. Du skal altså på én eller anden måde sørge for ikke at ligne alle de andre bejlere, men have din egen profil.

Den bedste måde at få en faglig profil på er at præstere noget fagligt: En artikel eller en bog. Også et foredrag på konferencen vil gøre det meget lettere for dig at komme i kontakt med fagets gamle drenge og piger. Den mest overkommelige måde hvorpå du kommer i kontakt med en stjerne er at stille et interessant spørgsmål til stjernen. Det kan du stille i et brev inden konferencen, som du så følger op med samtale og nye spørgsmål på selve konferencen. Du kan også forberede og stille spørgsmål efter et foredrag, som stjernen holder ved konferencen. Men du skal være hurtig; der er som regel yderst kort tid til spørgsmål. Følg endelig spørgsmålet op med direkte personlig kontakt, hvis det er muligt.

Forskere og eksperter er officielt rationelle personer, som er åbne for diskussion. De er officielt altid ude efter at afprøve de allerstærkeste modargumenter mod deres teorier, indsigter og opfattelser

for at blive klogere.

Virkeligheden er som regel helt anderledes. Forskere og eksperter er lidenskabeligt optaget af at forsvare deres indsigter og har yderst svært ved at skelne mellem deres person og deres faglige ståsted og synspunkter. De er fanatikere (nørdener eller fagidioter, som brænder for en ide eller en tanke). Når du nærmer dig dem ved at stille spørgsmål, så skal det altid ske ud fra en beundrende attitude (jf. underkastelsesmetoden: ”Jeg har altid været en stor beundrer af dig”, for de fleste fanatikere er altid på særligt udkig efter mere anerkendelse og beundring). Du begynder altså dit spørgsmål med at sikre dig, at den pågældende gamle dreng eller pige helt forstår, at du er en beundrer, og at dine spørgsmål udspringer af en sympatisk indlevelse i den gamle drengs eller piges tankeværk.

Du skal dog undgå at virke som spyt-slikker. Du skal også stikke lidt, men det skal ske i et solidt svøb af sympati, ros og beundring. Det vil give den gamle dreng eller pige en intens smerteblandet nydelse at høre dit stikkende kærlighedsspørgsmål, du vil få svar – og du vil kunne nærme dig yderligere.

(Kilde: Klaus Kjølbers: Netværk på godt og ondt – Magtmisbrug for begyndere (Borgen maj 2004)).

Skævojede akademikere

Etnografen Brian Moeran har efter otte år som lektor i Danmark dannet sig sit indtryk af det særlige eller rettere *almindelige* i den danske kultur og i det akademiske miljø især. Og det er ikke lutter roser. Han undrer sig især over ansættelsesmetoderne og uddannelsernes finansiering samt over den danske "hygge" – der i praksis modarbejder et livligt intellektuelt miljø

Som akademiker med en karriere, der har bragt mig ansættelse i undervisnings- og forskningsstillinger i England, Hongkong, Japan, Australien og USA, har det altid været en fornøjelig oplevelse at møde danskere og andre skandinaver på konferencer rundt omkring i verden. I er jo så selskabelige, og jeres venlige facon og gode engelskkundskaber gør jer behagelige at være sammen med. Da jeg så blev spurgt, om jeg ville tiltræde en tidsbegrænset stilling her i Danmark, lignede det altså en god mulighed for at komme til at bo et nyt sted.

Men jeg skal love for, jeg fik et chok. Til at begynde med synes alle at have den samme intonation og begå de samme grammatiske fejl – og det med en altgennemtrængende ensformighed, der matcher vejret. Og så er alle de venlige, snakkesaglige sjæle, jeg før havde mødt i udlandet, så traurige og ordknappe herhjemme, selv om et par måneder med godt vejr om sommeren nok kan fremtvinge et enkelt smil eller to ind imellem. Det er simpelt hen som om, der findes to slags danskere – en udenlandsk sommerart og en hjemlig vinterart. Jeg ved godt, hvad for en af dem, jeg bedst kan lide.

I tolererer os udlændinge, men I blander jer ikke med os. Jeg tror det kommer af, at den danske familie er utroligt eksklusiv. Den splitter samfundet i fragmenterede, atomiserede enheder, som har svært ved at finde måder at smelte sammen på i større, mere sammenhængende sociale enheder. Familieidealet er så stærkt, at den forhindrer skabelsen af en separat arbejdskultur, som f.eks. kunne tillade danskere at socialisere i forskellige miljøer og udvide deres horisonter. Derfor, hvis du ikke har familie med til Danmark eller har giftet dig ind i en dansk familie, lever du et ret isoleret liv.

Danskere har en opfattelse af danskheden som *hyggelig*. På trods heraf er I ikke særligt gode til at skabe sociale relationer. Måske skyldes det den (relativt) svigtende evne til at udvikle langvarige relationer mellem kønnene, der gør, at I fokuserer så meget på hyggeidealet. Desuden fremstår, for en udlænding, jeres opførsel i det offentlige rum, måske som et resultat af jeres fokus på familiens Rige, som ret underlig og taktløs. I har simpelthen ikke ide skabt om, hvordan man f.eks. introducerer folk til hinanden, I går bare ud fra at de må klare sig selv.

Og jeres trafikultur er rædselsfuld. Bare tænk på, hvordan I kører i midter-sporet på motorvejen og nægter at give

plads til andre. Den sande, gyldne midelvej.

Men hvad med det akademiske miljø i Danmark? At det skulle være anderledes er en myte, som er både sand og usand. Ligesom de fleste andre, der tilhører små nationer rundt omkring i verden, har I danskere tendens til at være ret selvcentrerede, når I kommer hjem til andedammen og endelig kan aflægge de kosmopolitiske manerer. Det er som om, I ser jer selv som Europas svar på amerikansk ytringsfrihed, individualitet og demokrati. Men en gang imellem synes jeg, I ligner meget mere japanere i jeres måde at være på end amerikanere. Først og fremmest ved, at I i grunden er så konforme – og så fast besluttet på ikke at tillade andre at være anderledes. Og så i *janteloven* har I den danske pendant til en japansk talemåde, som jeres journalister elsker at citere, hver gang de skal skrive om Japan: *Det søm, der rager op, skal slås ned*. Jeg kunne kalde jer mine skævojede europæere!

På sin vis adskiller danske akademikere sig ikke nævneværdigt fra akademikere alle andre steder i verden – hvad der for så vidt ofte kan beklages. Også I kendetegnes ved den velkendte snært af selvtilfredshed, selvbevidsthed og målrettet karrierefølgelse, der kan tage overhånd hos alt for mange af os til, at det er godt for noget. Men det er især tre ting, jeg mener er med til at *brande* det skævojede danske universitetsmiljø som noget anderledes, nemlig *ansættelsesmetoderne, uddannelsernes finansiering*, og mere *generelle samfundsmæssige eller kulturelle påvirkninger*.

Spørgsmålet om, hvem der får ansættelse, og hvordan man avancerer opad i det strukturelle hierarki (jo, også i Danmark findes der hierarkier!), er noget, der adskiller det danske system fra de fleste andre, jeg har erfaringer med ude i verden. Stillingsbesættelse har afgørende betydning for et instituts fremtid. Det betyder, at der opstår alle mulige former for magtspil, man manipulerer sig frem til afgørelser, og de metoder, man tager i brug er overordentlig udspekulerede, til tider uhyrlige, ofte morsomme. Det får det bedste frem i de danske akademikere, hvad angår kollektiv opfindsomhed – og det værste, hvad angår administrativ praksis. Her viser danskerne deres sande farver (på samme måde som f.eks. englænderne og japanerne viser deres).

Først beslutter man sig for, hvem man

gerne vil have på sit institut – helst en, som allerede har vist, at hun er *hyggelig*, og som absolut ikke udgør nogen intellektuel trussel mod nogen, som er ansat der i forvejen. Derefter nedsætter man et udvalg bestående af en formand, som har til ansvar at sikre sig, at den i forvejen udvalgte kandidat vitterligt er 'kvalificeret' til den pågældende stilling, samt et par medgørlige udvalgsmedlemmer, som i det store og hele vil rette sig ind efter formanden. Så underbygger man sin kandidats 'kvalifikationer' – dels ved at rose hendes arbejde til skyerne, dels ved at finde noget 'væsentligt' at udsætte på eventuelle konkurrenter, f.eks. angående det 'begrænsede antal' publikationer i internationale tidsskrifter, uagtet at vedkommende tilfældigvis har skrevet en håndfuld anerkendte bøger i stedet for. Endelig sørger institutlederen for, at dekanen er orienteret om, hvem blandt de kvalificerede ansøgere han eller hun skal ansætte.

Det er ikke *altid*, det foregår sådan, men efter min erfaring er det tilfældet fem ud af seks gange. Det er en stående vittighed, at udlændinge normalt ikke har en chance – medmindre interne politiske forhold på instituttet gør det umuligt at ansætte en lokal kandidat. Heller ikke de danskere, der har været så ukloge at erhverve sig deres kvalifikationer fra et universitet uden for landets grænser, bliver efterspurgt i universitetsstillinger. Her er der tale om en slags xenofobi – som danske studerende også oplever, når de, efter at være blevet opfordret til at tage et kursus i udlandet, vender hjem og opdager, at de skal opfylde visse særligt 'danske' betingelser for, at kurset kan godkendes. Devisen er tilsyneladende, at man må vælge det mindste af to onder – hvilket forklarer, hvorfor så mange ph.d.-studerende opnår ansættelse på de institutter, de har været tilknyttet, hvori man f.eks. i Hongkong eller USA som regel er nødt til at søge ansættelse andetsteds. Resultatet er, at de danske universiteter lider under indavl – og det er i hvert fald usundt.

Særligt hensigtsmæssigt er det heller ikke, at der ikke findes et internt avancementssystem. Det er absurd, at en velkvalificeret lektor skal konkurrere internationalt om sin egen avancementsstilling som professor – den slags opslag har det jo med at tiltrække yderst kvalificerede udenlandske forskere, som – i hvert fald på papiret – kan være bedre kvalificerede end den stakkels lokale dansker. I

sådanne tilfælde må udvalget sno sig helt ekstremt i det sproglige for at få sin foretrukne kandidat til at fremstå som bedre egnet end de andre. Måske kunne regeringen vende sin opmærksomhed bort fra nuværende – ofte trivielle – tanker og i stedet få etableret et internt advancements-system? Man kunne bare spare sig det bedrag – og samtidig spare så meget af tid og energi, stress og penge.

Hvilket fører mig frem til min anden pointe: uddannelsessystemets finansiering. Så længe staten fortsætter med at finansiere universiteterne ud fra, hvor mange studerende, der består deres eksamener, er vi alle rigtigt ude at skide. Det er slemt nok at man må udbyde 'trendy' kurser bare for overhovedet at tiltrække studerende nok, men når vi så oven i købet opfordres til at bestå en flok døgenigter, der ikke gider eller slet ikke har kapacitet til at gøre den indsats, der kræves, ja så tjener det ingen interesse – og da slet ikke de pågældende studerendes. Resultatet er karakterinflation – så er man nemlig sikker på, dumpekandidaterne består. Det betyder så igen, at de studerende nu klager, hvis de får 8. I et land, hvor vi alle skal være ens, kan man selvfølgelig undre sig over, hvad der egentlig er galt ved at være almindelig. Svaret er tilsyneladende, at det er temmelig galt. Det viser sig nemlig, at I danskere alle gerne vil være ualmindelige, selv om det jo logisk set er umuligt, hvilket gode gamle Kirkegaard sikkert også havde kunnet indse.

Jeg foreslår ikke, at universitetsfinansieringen skal ske ud fra antal *tilmeldinger*. Det er et lige så farligt og kortsigtet synspunkt som det, der ligger til grund for STÅ-systemet. Det ville betyde, at hele systemet var baseret på efterspørgsel, for markedsafhængighed ville betyde, at vi var *fuldstændig* underlagt kortsigtede, skiftende, uforudsigelige *trends* betinget af flygtige luner. Trends forhindrer intellektuel stabilitet og forårsager kaos i den langsigtede planlægning.

Der er samfundsmæssige og kulturelle faktorer, der arbejder imod et livligt intellektuelt miljø her i Danmark? En af dem er gode gamle *hygge*. Tag f.eks. dem, der befinder sig nederst i ansættelseshierarkiet, de ph.d.-studerende. Efter enhver international målestok – og husk på, at søgen efter akademisk viden er et internationalt anliggende – er de forkælede. Når man endelig når dertil, hvor vejlederen mener, afhandlingen godt kan indleveres, rekvirerer man et par

opponenter til, hvad der i grunden er *en familiefest*. Det såkaldte 'forsvar' udgør mere en mulighed for de lokale blomsterhandlere at tjene en hurtig skilling end for kandidaten at tage føling med kritiske spørgsmål eller intellektuelle emner. Man vil jo nødigt bringe publikum i forlegenhed eller risikere at det keder sig, ved i fuld offentlighed at forfølge labyrintiske argumentationer i postmoderne teori eller atomfysik. Især når det publikum for størstepartens vedkommende kan karakteriseres ved hjælp af de utallige varianter af ordene *mor* og *far*, der udgør dansk familieterminologi. Den opponent, der vælger at se bort fra dette – som en af mine udenlandske venner kom for skade at gøre – skal absolut ikke regne med at blive inviteret med til den efterfølgende fest, når 'forsvaret' er forbi. At overskride de danske grænser for det tilladelige i videnskabens navn er en forseelse, der ikke tilgives lige med det samme.

Fra tid til anden hentes udenlandske forskere ind for at bedømme afhandlinger. Det kaster et skær af respektabilitet over dansk forskning og får det til at se ud, som om man er med i det store broderskab, der hedder *Western Scholarship*, også selv om den danske *indavl* helt åbenlyst går imod et sådant ideal. Men hvor sammenlignelig er den danske ph.d.-grad egentlig med de udenlandske? Der er selvfølgelig forskel mellem fagene. Men jeg har hørt det sagt af folk, der har været med i bedømmelsesudvalg her inden for humaniora og samfundsvidenskaberne, at standarden godt kunne være højere. Ved to lejligheder har udenlandske forskere betroet mig, at han/hun har følt sig presset af øvrige udvalgsmedlemmer fra det pågældende institut til at godkende en afhandling, han/hun ellers har ment burde afvises. Når det så er sagt, må vi samtidig erkende, at der i et hvilket som helst land altid vil være forskelle i kvaliteten af tildelte ph.d.-grader, og at der er sket en generel devaluering af afhandlingernes kvalitet i samtlige markedsdrevne systemer, hvorfor Danmark sandsynligvis ikke er den eneste skurk. Men med et øje på fremtiden er det jo imervæk et dårligt tegn.

En anden faktor er danskernes åbenlyse *berøringsangst*. Jeg var i et år tilknyttet et forskningscenter, hvor mine kolleger helt ubøjelet afviste at diskutere de spørgsmål, som centret - der for nylig blev nedlagt - var blevet etableret for at tage fat på. Hver gang jeg rejste emnet, blev der pinligt stille, indtil én kollega

til sidst rådede mig til at glemme alt om intellektuel diskussion og tage den med ro. Der var ingen grund til at skabe problemer! Jeg ved nu, at uanset om det gælder familiediskussioner, personlige relationer, uddannelsesspørgsmål eller almene politiske emner, vil de fleste danskere helst være fri. Engagement er nemlig lig med besvær. Men samtidig med, at I formentlig er bange for at fremstå som det søm, der skal slås ned, så tillader I paradoksalt nok nogle få uforsagte at sætte dagsordenen i Jantes navn.

En anden relateret faktor er jeres afvisning af at yde konstruktiv kritik, hvor kritik kunne være frugtbar. Folk virker helt oprigtigt bange for kritik – hvilket tyder på, at der er noget alvorligt i vejen med det danske skolesystem. Jeg har en mistanke om, at det har noget at gøre med det fokus, der er, på fællesskabet og samvirke. Men det hjælper jo ikke os, der forsøger at hjælpe de studerende i vidergående uddannelse. De unge – ligesom vi, der er forældre til dem – har til tider brug for et ordentligt los i røven. Sådan ét må vi ikke vige tilbage for at uddele (eller modtage), når det virkelig er på sin plads.

En sidste faktor er en trang til "*at være som de andre*" – ledsaget af det paradoks, der består i at have et ansættelsessystem, der åbenlyst skelner imellem og hierarkiserer forskellige kategorier af undervisnings- og forskningsansatte. På den ene side sætter kolleger dig på plads, når du overskrider en grænse. På den anden side dikterer studerende, hvad kurserne skal indeholde, og hvordan de skal gennemføres – og *undervisere retter sig ind efter dem*. Tænk, jeg gik ellers og troede, at hele ideen med uddannelse var, at nogen med mere viden om et emne skulle "vejlede" en anden med mindre viden.

Hvor tosset man dog bliver med alderen! Men hvis vi skal have fuldstændig lighed, kan universitetet så ikke lige så godt pakke helt sammen? Det ville jo spare samfundet en hel del skattepenge. Og så ville I virkelig have sat Jeres præg på det danske samfund, fr. Tørnæs og hr. Sander!

Brian Moeran er professor i kultur og kommunikation ved Institut for Interkulturel Kommunikation og Ledelse, Handelshøjskolen i København.

Oversættelse: Martin Aitken

Qvortrups stråmand

Af HENRIK KAARE NIELSEN, dr. phil. og lektor i æstetik og kultur, Aarhus Universitet

Lars Qvortrup (LQ) kæmper som fast kommentator i dagbladet INFORMATION en brav og vedholdende kamp for en nyorientering af humaniora. Det er en relevant og sympatisk bestræbelse, men desværre forekommer LQ's vinkel på problemstillingen, som den f.eks. kommer til udtryk i artiklen "Humanioras partnerskifte" (INFORMATION 29.-30.5.04), at være kontraproduktiv med hensyn til såvel debatform som analyse.

LQ fremmaner uden at ulejliges sig med hverken argumentation eller dokumentation et skarpt tvedelt univers, hvor entydige helteskikkelser ("de dristigste humanister", som tager ord som 'erhvervsliv' og 'kompetencer' i deres mund) udgrænses og stemples som 'forrædere' af en kompakt blok af indolente vanedyr og forandringsforskrækkede tryghedsnarkomaner, som ganske vist tidligere har koketteret med revolutionære holdninger, men som nu afslører deres sande, nationalkonservative væsen og allierer sig med Dansk Folkeparti imod fremskridtet.

På linie med mange af de politikere, erhvervsfolk og embedsmænd, som har domineret de seneste års universitetsdebat, mener LQ tilsyneladende, at det styrker hans sag at tegne et karikeret, generaliserende billede af en postuleret modpart. Ligeledes tager han i udgangspunktet patent på 'den nødvendige udvikling af humaniora' og identificerer ubeset ethvert divergerende synspunkt med den nationalkonservative stråmand, han selv har opbygget. Det kan ikke udelukkes, at denne type underdrejede positioner kan findes rundt omkring på humanistiske institutter, men de er i så fald langtfra enerådende, og det gavner næppe nogen fremadrettet debat uden videre dokumentation at slå alle kritikere af den igangværende udvikling på universitetsområdet i hartkorn med dem.

Hos andre, mere nuancerede stemmer i debatten løber LQ imidlertid åbne døre ind: spørgsmålet er her ikke, om humaniora skal engagere sig i en mere aktiv udveksling med samfundsudviklingen – for det er vi nødt til, hvis vi vil bevare/nyetablere humanioras samfundsmæssige legitimitet. Det interessante spørgsmål er, hvilke samfundsmæssige hensyn og behov fagudviklingen skal relatere sig til, samt på hvilke præmisser udvekslingen skal foregå.

Den igangværende samfundsudvikling er nemlig ikke entydig, som LQ m.fl. illuderer, men modsætningsfyldt og rummer en konfliktuel flerhed af udviklingsperspektiver. Det er ikke kun markedets interesser, der definerer samfundsudviklingen og fremtidens brug af humanistisk viden og arbejdskraft, men også det demokratiske civilsamfunds behov i bredeste forstand – ja, selv den offentlige sektor findes faktisk stadigvæk og vil også fremover beskæftige mange humanister. Snarere end at tale om et entydigt 'partnerskifte' skulle man således tænke humanioras fremtid med udgangspunkt i en heterogen mangfoldighed af mulige partnerskaber.

For LQ er sagen imidlertid indiskutabel: det er det private erhvervslivs behov, der skal være det nye orienteringspunkt for humanioras fagudvikling. Det er naturligvis et legitimt synspunkt, men man skylder debatten at reflektere, på hvilke præmisser et sådant udvidet samarbejde meningsfuldt kan forløbe. Skal humanistisk faglighed fremover tænkes som umiddelbart anvendelsesorienteret og altså som uperspektiveret serviceorgan for erhvervslivsbehov, eller gælder det tværtimod om at kombinere et udvidet samarbejde med fastholdelsen af en autonomi i formuleringen af faglige pro-

blemstillinger samt en forpligtelse på at reflektere det almene vel?

Hvis man ikke gør sig disse overvejelser – og de forekommer at være fraværende hos LQ – har man reelt valgt rollen som serviceorgan uden egenidentitet, og man står i den faglige omstillingsproces i fare for at smide barnet ud med badevandet. 'Barnet' er vel at mærke ikke (dele af) humanioras traditionelle orientering mod gymnasieskolen og den nationale almindelig dannelsesproces, som LQ sætter det tunge skyts ind imod. Denne orientering har allerede længe været anfægtet i både teori og praksis, og det forekommer i dag ukontroversielt, at et aktuelt dannelsesbegreb må frigøres fra den nationale horisont.

'Barnet' er derimod autonomien til at formulere de samfundsrelevante problemstillinger kritisk diskuterende på den humanistiske faglighedens egne præmisser og til at reflektere dem i forhold til en flerhed af mulige udviklingsperspektiver og disses relation til almenvellet – som i dag også må tænkes på globalt niveau. Det er disse kritiske, ikke-instrumentelle refleksionsformer, der adskiller humanioras faglighed fra diverse faghøjskoler mere pragmatiske vidensformer; de repræsenterer med andre

ord humanioras centrale bidrag til det meget omtalte 'videnssamfund', og det må gælde om at bevare, videreudvikle og frugtbar gøre dem i den fortsatte fagudvikling og i samarbejdet med andre sociale aktører – det være sig erhvervslivet, offentlige myndigheder eller det demokratiske civilsamfunds forskellige fora og institutioner.

Lektor Henrik Kaare Nielsen er bl.a. medredaktør på antologien "Universitet til tiden?", Klim, Århus 2003.

Følg seneste nyt på www.forskeren.dk

Næste nummer af FORSKERforum udkommer 1. september

“Du er her for at servicere mig

Når optagelse på universitetet bliver en selvfølge, som man tilmed betaler for, så bliver mange studerende og de fleste forældre mest interesserede i hvilke serviceydelser, der tilbydes, og hvor brugbar uddannelsen er, konstaterer sociologen Frank Furedi

Da jeg spurgte en gruppe nyligt ansatte universitetslærere om, hvad der har været mest overraskende ved jobbet, gik svarene på, at det er de studerendes holdninger. En 34-årig underviser i statskundskab er f.eks. overrasket over, at de studerende ikke viser hende respekt: ”De betragter mit kontor som en serviceskranke, og når jeg beder dem om at komme igen i træffetiden, gløder de bare uforstående,” siger hun. En 29-årig underviser i sociologi føler, at hans ”studerende åbenbart mener, at det er mit job at opfylde deres behov 24 timer i døgnet. De forstår simpelt hen ikke, at jeg skal bruge tid på det administrative og forskningsarbejdet.” En 30-årig datalogilærer mener, at de studerende har en klar forventning om, at hun skal ”gøre det let for dem” frem for at undervise dem. Selv om de måske ikke er i stand til at indkredse det nærmere, har disse akademikere altså en klar fornemmelse af, at der er noget, der har ændret sig i forholdet mellem lærere og studerende siden deres egen studietid.

Det har de ret i. Ikke sådan at forstå, at den nye generation af studerende er enestående respektløs eller useriøs i den måde, de forholder sig til deres uddannelse på. Nogen ville måske endda mene, at da de nu efterhånden selv skal investere økonomisk i deres uddannelse, tager de det mere alvorligt end tidligere årgange. Men de gør det bare ikke som studerende, men som *forbrugere af en serviceudbyders produkt*.

Det klareste udtryk for, at forholdet mellem lærere og studerende er i forandring, er de modsatrettede holdninger, de to parter har til forskningen. Ved åbenthus-arrangementer bliver høje forskningsratings fremhævet over for potentielle studerende og deres forældre. Man benytter lejligheden til at orientere om, at undervisningen er forskningsbaseret, og at den forestås af internationalt anerkendte forskere. For nogen betyder det noget at skulle knytte sig til et institut, der er på forkant med forskningen. Men mange studerende, og de fleste forældre, er ligeglade med forskningskulturen – de interesserer sig for, hvilke serviceydelser, der tilbydes, og hvor brugbar uddannelsen er.

Den dynamiske opsætning ved åbenthus-arrangementerne er med til at skabe en kundeorienteret kultur, hvor forholdet mellem de fleste potentielle studerende og de fleste universiteter er som mellem køber og sælger. Undtagen for et lille antal privilegerede universiteter og institutter, er det nu købers marked – om end det øgede uddannelsesudbud ikke blot

skyldes øget efterspørgsel, men snarere må forstås som resultatet af et bevidst forsøg i social manipulation iværksat af regeringen. Men udvidet adgang til universiteterne og et øget antal uddannelser at vælge imellem har været med til at skabe en situation, hvor universiteterne er tvunget til at konkurrere om de studerende gunst.

Men hvorfor skulle det være et problem? Kan konkurrencen ikke lige så godt betyde, at universiteterne bliver mere kreative og innovative? Konkurrence inden for videnskab, forskning og innovation kan udmærket bidrage til samfundets intellektuelle og kulturelle udvikling, men konkurrence om studerende udløser en proces, der grundlæggende nedbringer kvaliteten af den enkelte uddannelse. De studerende, der oplever, at universiteterne konkurrerer om deres gunst, får en anden holdning til deres lærere end de, der måtte kæmpe for at få en plads.

Hvad de studerende får ud af deres oplevelse på universiteterne er delvis afhængig af, hvordan de er kommet ind på deres uddannelse. Før i tiden måtte potentielle studerende ofte kæmpe for at opnå adgang, og optagelsen betragtede man som et privilegium, der krævede en stor indsats og megen energi. Med de betingelser måtte man konkurrere og anstrenge sig for at vise, at man var sit universitet værdig. I dag gælder det modsatte. Nu er det ikke længere den enkelte studerende, men universitetet, der må vise sit værd over for potentielle kunder. Det gælder selvfølgelig ikke Oxford, men

mange uddannelsessøgende ved, at der er en plads til dem i det tilfælde, at de måtte ønske det.

Når optagelse på universitetet betragtes som en rutinesag, der ikke kræver nogen særlig indsats, sker der en holdningsændring blandt fremtidens studerende. Disciplinernes kreative spændingsfelt samt udfordringen i at opfylde de store krav, universitetet stiller, er med til at skabe studerende, der har en anden indstilling til studiet end den, der i dag er udbredt, og som kan betegnes som ”du er her for at servicere mig”. Den, der ikke udfordres til at vise, at han er universitetet værdig, kommer sandsynligvis heller ikke til at omfavne universitetets intellektuelle etos eller den idealisme, der normalt forbindes med universitetsuddannelse. I stedet vil de tage til sig de funktionelle og instrumentale værdier, der gør sig gældende i markedet.

Desværre er den britiske regering og dens særlige arbejdsgruppe for udvidet studieadgang blinde over for, hvordan deres politik er ved at ændre de studerendes indstilling. Målsætningen er at udtænke fiduser, der kan få nettet til at række længere. Men det uundgåelige resultat, når man erstatter lærer/studerende-forholdet med en model med serviceudbyder og kunde, er stigende intellektuel ligegyldighed.

Desværre går en sådan model stik imod den akademiske uddannelses grundlæggende forudsætning. Set fra serviceudbyderens synsvinkel, har kunden jo altid ret – det går ikke at sætte spørgsmålstegn ved eller kritisere kundens holdninger eller værdier. I modsætning hertil er universitetet som oftest netop interesseret i at påvirke de studerendes holdninger og opfordre dem til at sætte spørgsmålstegn ved deres værdier. Faktisk er det et af de mest distinkte og signifikante træk overhovedet ved akademisk og intellektuel aktivitet, at den ikke er til for at give kunden ret. Universitetsundervisningen leverer ikke nogen særligt veldefineret produkt – vi vil ikke nøjes med at afsætte det, kunden efterspørger, vi vil levere det, de studerende har behov for. Det er derfor, at det går stik imod den akademiske uddannelses etos at tvinge universiteterne til at vise sig værdige over for deres kunder.

Frank Furedi er professor i sociologi ved Kent University.

Kilde: Times Higher Education Supplement (THES) i Martin Aitkens oversættelse

Bryllup: Om at være på gave med

De nye universiteter gav traditionelle gaver, mens de gamle gav akademiske, erfarer FORSKERforums royale reporter

(Foto: Jonna Fuglsang Keldsen)

Der var hidtil uset pressestorm på en universitetslærer - 10-15 journalister, 10 fotografer og 5 kamerahold - da en professor Donalson blev præsenteret som gæsteprofessor i matematik ved Aarhus Universitet. Det er professoren i baggrunden. I forgrunden ses dekan Meinsche Schmidt, der ikke ser helt tryk ud ved situationen

Et maleri og et Flora Danica-stel. *Hvor konventionelt kan det blive*, når man skal give et brudepar en gave? Ikke desto mindre var det, hvad de unge universiteter, RUC og SDU, skænkede kronprinseparret. RUC spyttede ”et mindre beløb” i kassen til Roskildegaven, der var et maleri af den lokale kunstner Lars Rasmussen. Og SDU gav et ukendt beløb – ”det holder vi for os selv” - til Folkegaven, som er et Flora Danica-stel.

På Københavns Universitet var man mere akademisk tænkende. Det var international chef på KU, John E. Andersen, der udtænkte universitets gave til brudeparret, nemlig et stipendium til udvekslingsstuderende fra henholdsvis Australien og Danmark. To australier og to danskere får hvert år 10.000 kr. hver fra ”The Crown Princess Mary Scholarship” til at studere i landet på den anden side af jordkloden.

”Kronprinsen har jo Harvard-stipendiet, hvor han giver unge danskere mulighed for at få en unik studieoplevelse. Og så lå det jo lige for, at prøve at knytte Marys navn til noget forsknings/uddannelses-mæssigt,” forklarer John E. Andersen. ”Jeg tror, der er tradition for at give gaver fra KU. Men tradi-

tionen er nok mere omvendt, at kongehuset gennem tiderne har givet store gaver til KU, for eksempel Regensen, som betyder Kollegia Regina, kongens hus. Så det betaler vi lidt af på. Der er traditionelle bånd mellem kongehuset og KU, de kommer og besøger os til årsfesten, og det er vi da glade for”.

Århus: Magtudredningens samlede værker

Netop visitter spiller tilsyneladende en vis rolle for, om de danske universiteter giver gaver til kongehuset, erfarer FORSKERforums royale reporter. Således oplyses det *underhånden* fra Handelshøjskolen i København, at man ikke er *på gave*, hvilket delvist hænger sammen med, at dronningen aldrig har aflagt besøg på Frederiksberg. Rygter vil dog vide, at hun kommer på officielt besøg til efteråret – hvorefter CBS vil genoverveje, om de skal til at give kongehuset gaver i højtidelige anledninger. Heller ikke Handelshøjskolen i Århus var *på gave*.

Men da Kronprinsen jo har aflagt en læn-gerevarende visit på statskundskabs-studiet ved Aarhus Universitet og såmænd også fået en grad med hjem, valgte universitetets

ledelse her at gå i boglageret efter et ikke uanseeligt kilo bøger, nemlig alle skrifterne i Magtudredningen samt otte andre historiske og politiske bøger (udgivet af Århus Universitetsforlag). Men dermed slutter begunstigelsen ikke for kronprinseparret, for de vil skam løbende blive opdateret gennem de kommende udgivelser fra Magtudredningen. Mary og Frederik vil således ikke have nogen undskyldning, hvis de ikke har formelt styr på hvem der (statistisk) er den danske elite, hvorledes kønsmagten er under forandring, hvordan det stille sporskifte i velfærdsstaten ser ud m.m.

Hvad parret vil stille op med gaverne er endnu uklart. Det er deres bryllup og deres gaver, så det bestemmer kronprinseparret selv, oplyser hoffets pressechef til Ritzaus Bureau. Dermed er det altså ikke helt usandsynligt at AAUs gave – en stor kunstnerisk glasugle kaldet ”Casper” efter tidligere rektor Sven Caspersen – havner i en vindueskarm i Kancellihuset.

Et er dog sikkert og vist. Alle gaverne bliver i begyndelsen af juni udstillet på Christiansborg til offentligt skue.